

1251

ПРИГОДЫ

ДОНЪ КІХОТА

ЗЪ ИСПАНЬСКОЙ ПОВѢСТИ

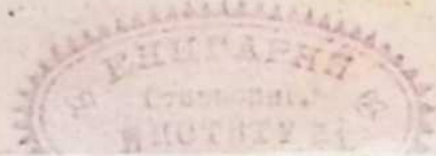
переробивъ

Миронъ.

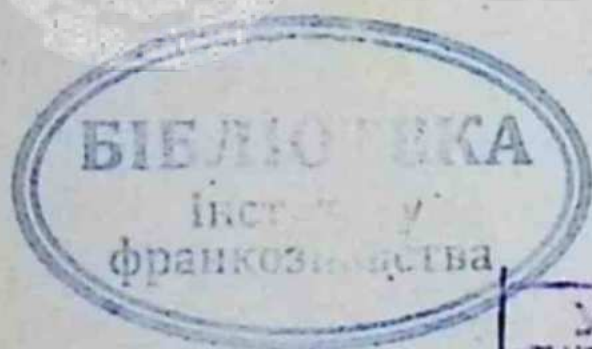
ЛВОВЪ 1892.

Зъ друкарнѣ товариства имени Шевченка
підъ зарядомъ К. Беднарского.

ЛЬВІВСЬКИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Кабінет франкознавства
ЛДУ ім. Ів. Франка
Зиб. № 727.
N 374083

Мігуель Сервантесъ и его Донъ Кіхоть.

Мігуель (Михайло) Сервантесъ де Сааведра, знаменитый писатель испанскій, родивъ ся въ початку жовтня 1547 р. въ испанськомъ мѣстѣ Алькала де Генаресъ изъ старого, шляхотского, хочъ зъубожѣтого роду. Вчивъ ся два роки въ славнѣмъ тодѣ університетѣ въ Саламанцѣ, зъ разу богословія, котре вѣдтакъ покинувъ и посвятивъ ся літературѣ. Вѣдъ 1568 р. перейшовъ до Мадриту, де почавъ писати поезіѣ, повѣсти и драмы. Але писанє не давало ему нѣякого доходу и вже 1569 р. вѣнъ зъ бѣды мусѣвъ покинути рѣдний край и удати ся до Италіѣ, де нанявъ ся на службу до богатого кардинала Джуліо де Аквавива въ Римѣ — трохи що не за лакея. Службу сю вѣнъ сприкривъ собѣ швидко и вже 1570 р. вступивъ до испаньско-неаполітаньского вѣйска, котрого начальникомъ бувъ знаменитый воевода тыхъ часѣвъ, Донъ Жуанъ австрійскій. Сервантесъ вѣдзначивъ ся въ славнѣй битвѣ пѣдъ Лепанто въ р. 1571. Хочъ хорый на пропасницю, вѣнъ станувъ до бою разомъ зѣ своимъ братомъ, державъ ся знаменито, стративъ лѣву руку, и одержавъ зъ рукъ самого Донъ Жуана передъ цѣлымъ полкомъ гонорову вѣдзнаку. Вылѣчивши ся зъ тяжкои раны, вѣнъ бравъ участь въ походахъ на Тунісъ и Наваринъ, пѣсля чого вѣдпросивъ ся на якійсь часъ до дому. Плывучи до Испаніѣ зъ поручающимъ письмомъ вѣдъ короля неаполітаньского, коли все єму всмѣхало ся, попавъ ся разомъ зъ братомъ и цѣлымъ кораблемъ въ руки розбѣйникѣвъ морскихъ (піратѣвъ) изъ Туніса. Найшовши при нѣмъ королѣвске письмо, розбѣйники подумали, що мають у рукахъ якусь важну особу, и длятого, коли батько Сервантеса

приславъ за своихъ сынѣвъ окупъ, они выпустили тѣлько молодшого брата, а Мігуеля задержали. При подѣлѣ добычѣ вѣнъ дѣставъ ся въ руки дуже жорстокого пана, Гассанъ-Аги, перевертня зъ Грекѣвъ, котрый дуже знущавъ ся надъ своими невѣльниками. Сервантесъ бувъ чоловѣкъ безъумно вѣдважный и непосидючій; разъ по разъ робивъ вѣнъ змовы мѣжъ невѣльниками, щобы вивратисъ на волю, а разъ навѣтъ зробивъ таку змову, щобы опанувати весь Тунісъ. Коли змову вѣдкрыто, богато зъ єи участникѣвъ погнѣбло зъ рукъ катѣвскихъ, тѣлько Сервантесови даровано житє за єго смѣлѣсть. Врештѣ, по 5 лѣтахъ неволѣ, выкуплено єго 19 вересня 1580 р. Вернувши до Испаніѣ, вступивъ вѣнъ зновъ до вѣйска, бравъ участь въ походѣ на островы Азорскіі и ажъ вѣдъ 1583 р. осѣвъ постѣйно въ рѣднѣмъ краю, выступивши зъ вѣйска. Вѣнъ оженивъ ся зъ любви зъ убогою панночкою, що звалася донна Каталіна де Палатіосъ и Салазаръ. Для заробѣтку написавъ вѣнъ першу часть повѣсти пастирскои „Галятея“ (1584), приставъ до театру, для кѣтрого въ короткѣмъ часѣ написавъ около 30 штукъ драматичныхъ. Штуки тѣ grano зъ поводженѣмъ у Мадритѣ, але тривкою вартости они не мають, крѣмъ хнба одной изъ нихъ, п. з., „Нуманція“. Дѣставши мѣсце урядника при мытахъ у Севіллѣ, покинувъ вѣнъ театръ. Въ Севіллѣ написавъ рядъ дрѣбныхъ повѣстокъ, котріі выдавъ п. з. „Novellas ejemplares“ (по нашому сказати-бъ „Повѣстки, де показано добріі приклады“). Дальшіі лѣта єго житя не зовсѣмъ выясненіі; звѣсно тѣлько, що задля якогось непорозумѣня вѣнъ понавъ у тюрму: одніі кажуть, що за довги, котрыхъ нарѣбивъ якісь єго несовѣстныі спѣльникъ, а другіі твердять, що задля бѣйки королѣвскихъ двораковъ, що счинила ся передъ домоу, де вѣнъ живъ, и задля котрой пѣдозрѣнє впало на єго прислугу. Те тѣлько згѣдно подає переказъ, що именно въ тюрмѣ єму прийшла думка написати повѣсть про шляхтча, що начптавши ся лицарскихъ повѣстей, выѣздає въ свѣтъ ратувати невиннѣсть и шукати чудесныхъ пригодъ, а стыкаючи

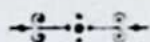
ся зъ дѣйственнымъ, далеко не лицарскимъ свѣтомъ, попадає въ безконечный рядъ смѣшныхъ и сумныхъ ситуацій. И ось 1604 р. вийшла перша часть знаменитой повѣсти п. з. „Глубокоумный шляхтичъ Донъ Кіхоть зъ Ламаншѣ“. Коли публіка зъ разу не дуже квапила ся купувати книжку, видавъ Сервантесъ безименну брошурку „El buscarie“ (бомба), въ котрій пѣбы то критикуючи „Донъ Кіхота“ підпустивъ замѣтку, що се сатира на якійсь високо поставленій особы. Люде кинули ся купувати книжку, але заразомъ обрушили ся на неї рѣжні фігури. На автора посыпались докоры, крики та доносы, такъ що цѣлыхъ 8 лѣтъ вѣнъ не важивъ ся пѣчого нового друкувати. Але Донъ Кіхоть тымчасомъ ставъ книгою славною не тѣлько въ цѣлѣй Іспаніи, але и въ Франціи, Італіи и другихъ краяхъ. Се й склонило въ 1614 роцѣ якогось бездарного писака выдати другу часть повѣсти. Обуреный Сервантесъ написавъ проте самъ другу часть „Донъ Кіхота“ и выдавъ єго 1615 р., по чѣмъ выкѣнчивъ ще обширну лицарску повѣсть „Теріѣня Персілеса и Сігісмунды“. Се було останнє єго дѣло; 23 цвѣтня 1616 р. вѣнъ умеръ, того самого дня, коли въ Англіи вмеръ великій драматикъ Вілліямъ Шекспіръ.

„Донъ Кіхоть“ Сервантеса, се перша повѣсть въ повѣйшѣмъ значѣннѣ того слова и оденъ зъ найзнаменитшихъ творѣвъ духа людского. Сатира на берлуздѣй лицарскій повѣсти, котрыми много сотъ лѣтъ зачитувалась уся Европа, поглублюєсь и розширюєсь ту постепенно въ величый малюнокъ боротьбы мѣжъ благородными порывами чутя а твердою дѣйсностю, мѣжъ поезією а прозою житя, и яко такіи має „Донъ Кіхоть“ неминучу вартѣсть въ исторіи духового розвою всеи людскости и є любимѣю книгою для всѣхъ читающихъ людей. Про єго популярнѣсть може свѣдчити хочъ бы те, що вѣдъ 1605 до 1857 р. книгу сю выдавано въ Іспаніи не менше якъ 400 разѣвъ, що перекладано єѣ на мову англійску 200 разѣвъ, на французку 168 разѣвъ, на италіянську 96, на

португальску 80, на нѣмецку 70, на шведску 13, на польску 8, на датську 6 разѣвъ, на россійску 2 разы и на латиньску 1 разъ. Повного руско-украиньского „Донъ Кіхота“ мы ще не маємо, тай не швидко мабуть его дѣждемо ся. Те, що я тутъ подаю читателямъ — є свобѣдна переробка головної основы повѣсти, переробка зъ прозы на стихи на взѣрець испаньскихъ народныхъ пѣсень.

ПРОЛОГЪ.

Испанія! Испанія!
Мовъ у казочномъ снѣ
Той земный рай, чудовый край
Привиджуеть менѣ.

Яркое солнце сыпле жаръ
Тепла и красоты,
Зима на горахъ тамъ сидитъ,
Не смѣе въ низъ зойти.

Вѣчно зеленіи лѣсы
Роскошно шепчуть, знай,
И рѣки сребріи шумятъ
И поятъ спраглый край.

Одень лишь середъ блесковъ тыхъ
И горъ, лѣсовъ и рѣкъ,
Посередъ раю земного
Бѣдуетъ чловѣкъ.

Хочъ не зъ верху, то въ серци ще
Вонъ носить, въ головѣ,
Тиранства и пониженя
Кайданы вѣковѣ.

Теперь вѣнъ звѣльна двигаеть
 На новѣй, свѣтлѣй шляхъ,
 Та давнѣй раны ще болять,
 Не выгасъ давнѣй жахъ.

Испанія! Испанія!
 При словѣ тѣмъ у насъ
 Не нынѣшнѣй являеть край
 И не вчорашнѣй часъ,

А та величная доба,
 Коли пѣвмѣсяць впавъ,
 Скѣнчилася вѣкова борба,
 Испанецъ паномъ ставъ ;

Коли въ одно сполученѣй
 Народъ народомъ вчувсь
 И зъ запаломъ побѣдника
 До дѣлъ, наукъ метнувь ;

Коли то Хрістоваль Колѣнъ
 Испаньскѣй корабль
 Въ щасливую годину вѣвъ
 До новои земль ;

Коли зъ Италіѣ прийшло
 Вѣдродженє наукъ,
 И зъ нимъ до лету й творчости
 Вѣдродивсь людскѣй духъ ;

Коли лицарство не було
 Суспѣльнымъ тягаромъ,
 Владало зъ рѣвнымъ хистомъ ще
 И шпадою й перомъ ;

Коли й мужикъ испаньскій ще,
Немовъ удѣльный князь,
На батькѣвско́й земли сидѣвъ
И чувъ зъ народомъ звязъ;

Коли ще умъ его живый
У морокъ не зблудивъ,
И Санчо Панса бѣкъ о бѣкъ
Изъ Педромъ Креспо живъ*);

Латиньска книга сумирно
Зъ арабскою неслась,
И пѣсня милозвучная
По краю всѣмъ лплась.

Въ той часъ турнірѣвъ и пригодъ
И романтичныхъ трель
Родивъ ся й живъ въ Испаніи
Сервантесъ Мігуель.

Убогій хочъ шляхетскій рѣдъ
Привѣвъ его на свѣтъ.
Не много радощѣвъ въ житю
Зазнавъ вѣнъ, много бѣдъ.

Наука, школа и пѣсень
Солодкихъ вчасный даръ —
И тутъ же службы паньскои
Невытерпный тягаръ...

*) Санчо Панса — оденъ изъ героѣвъ повѣсти про Донъ Кіхота.
Педро Креспо — герой знаменитой драмы Кальдерона „Вѣйтъ Заламей-
скій“. [Прим автора.]

Тягаръ той на солдатчину
Вѣнъ швидко промѣнявъ,
Австрійскій славный Донъ Жуанъ
Ему сей шляхъ вказавъ.

Якъ при Лепантъ ставъ зъ хрестомъ
Пѣвмѣсяць на дуель,
То славно въ бою тѣмъ державсь
Сервантесъ Мігуель.

Хочъ хорый — станувъ у рядахъ
И не вступавъ у задъ,
Ему врагъ лѣву руку втявъ,
Та цѣло выйшовъ братъ.

Калѣка-воякъ вѣнъ вертавъ
У рѣдний край назадъ,
Та на судно его напавъ
Изъ Туніса піратъ.

Пять лѣтъ въ тяжкѣй неволи бувъ,
Въ кайданахъ протомивсь,
Та хочъ грозила смерть неразъ,
Вѣнъ зъ ними не миривсь.

„Оденъ калѣка той — казавъ
Поганый панъ его —
Грѣзливѣйшій вѣнъ для Туніса,
Анѣжь Испанцѣвъ сто.“

А якъ свободы день наставъ,
Вѣнъ въ рѣдний край верта,
Воюе шпадою й перомъ
Въ тяжкѣй борбѣ житя.

Солдаты, писатель... Тутъ любовь
 Всмѣхаетъ ся ему, —
 И тутъ же за чужу вину
 Вѣнь попада въ тюрьму.

Въ сельци Ла Манша Тунісъ вѣнь
 Найшовъ средъ вѣтчины,
 Тамъ славу й честь Испаніѣ
 Топтали бараны.

Оттамъ въ тюрьмѣ въ его умѣ
 Дня те почалось,
 Що на весь свѣтъ, у всѣ вѣки
 Соколомъ понеслось.

Оттамъ невыплатный довжникъ,
 Калѣка и старецъ,
 Неоцѣненнымъ жемчугомъ
 Свѣтъ збогативъ увесь.

Хочъ выйшовъ вѣнь на волю зновъ
 И честь свою обмывъ,
 Та все-жь у бѣдности тяжкой
 Лѣта свои кѣнчивъ.

Самотный, безъ пріятеля,
 Посередъ вороговъ
 До смерти вѣнь зъ неправдою
 Борбу завзяту вѣвъ.

И въ Донъ Кіхотѣ свѣй патреть
 Духовый намъ списавъ,
 Безумця благородного
 Намъ образъ завѣщавъ.

Безъ боязни, безъ огляду
На жизнь, интересъ свой,
За славу, за невинность вѣнъ
Несешь въ нерѣвный бѣй.

Вѣнъ — ажъ до старости дитя —
Прямцѣе на провалъ,
Побитый та невыгаслый
Несе свой идеалъ.

I.

У мѣсцевости Ламанша,
У незвѣсному присѣлку
Живъ собѣ убогій шляхтичъ
Донъ*)... Кіхада**) чи Кезада***).

Земелька єго маленька,
Не препышніи паляцы,
Службы не щобы богато:
Самъ свѣй панъ и самъ свѣй наймитъ.

Лишь старенька економка,
Молода єи сестрѣнка
Та слуга, що вразъ конюхъ бувъ,
Дроворубъ и водонось.

Чи великій антенаты
Були въ нашого Кезады,
Де, коли й якъ вѣдзначились —
Щось исторія мовчить.

Лицарь нашъ бувъ мужъ спокойный:
Щитъ предковскій коло печи
Бувъ за заткальницю въ него,
Въ шоломѣ гнѣздились куры.

*) панъ; **) вилици; ***) плесканка сыра.

Списъ проржавѣлый на кухни
 Мѣсьць рѣжна вертѣвсь разъ въ тыждень,
 Бо разъ въ тыждень штуку мяса
 Для господаря пекли.

Щожъ робивъ нашъ славный лицарь?
 А робивъ вѣнъ не богато:
 Полювавъ собѣ зъ хортами,
 А то бѣльше такъ сидѣвъ.

Чоловѣкъ уже въ лѣтахъ бувъ —
 Перебѣгъ за пятьдесятку,
 Не женивъ ся, не друживъ ся, —
 Вкучно стало дармувать.

Ось вѣнъ на старіи лѣта
 Вдаривъ ся въ літературу,
 А що бувъ новакъ въ письменствѣ,
 То й попавъ на манѣвцѣ.

Вхопивсь за старіи романы,
 За лицарскіи пригоды,
 За тѣ пестріи, безконечніи,
 Дивовижніи казки.

Де лишъ мавъ яку копѣйку,
 Чи продавъ горохъ чи просо,
 Чи воли чи гуртъ овечокъ,
 Все въ книгарню такъ и перъ.

Ба, не стало незабаромъ
 Нѣ гороху анѣ проса,
 Нѣ волѣвъ анѣ овечокъ,
 А читать хотѣлось, страхъ!

Ось почавъ нашъ лицарь славный
 Земельку свою шматками
 Продавать — а все на книги...
 И читавъ, читавъ, читавъ.

II.

Пѳвдень! А испаньске сонце
 Пражить, наче прыскомъ сыпле.
 Люде, звѳрѳ, навѳть мухи
 Поховались, сплять вѳ кутахъ.

Тѳлько лицарь Донѳ Кіхада
 Не ховаєсь, не дрѳмає,
 Але вѳ своєму покою
 Дивнѳй повѳсти читає.

Пѳтъ зѳ чола горохомъ сыплєсь,
 Крѳзъ розхристану сорочку
 Грудѳ видно, высьне лѳктѳвѳ
 Рукавы вѳнѳ закотивѳ.

Розкудовчивши волосє
 Очи дико завертає,
 То смѳєсь, то морщить бровѳ,
 А чита, чита, читає.

Вечѳръ! Стиха наближаєсь
 Економка, ѳсти кличе
 Зѳ чеснокомъ фасолю й мясо —
 Втѳмъ якъ крикне лицарь: „Смерть!“

„Смерть усѣмъ вамъ, Ганелоны,
Смерть вамъ, зрадники Ролянда!
Зъ чеснокомъ фасолю й мясо
Я-бъ вѣддавъ, щобъ пражитъ васъ!“

Излякала ся старушка.
„Святъ, святъ, святъ, чи панъ сказивъ ся?
Боже вѣдверни! И де се
Злости вѣнъ набравъ такоп!“

Пѣвночь! Все село дрѣмає,
Гавкають де-де собаки,
Рѣчка шепче по камѣню
Та въ дуплѣ кричить сова.

Тѣлько лицарь Донъ Кіхада
При свѣчкахъ сидить на крѣслѣ,
Пальцѣ впутавъ у волосѣ
И чита, чита, чита.

Дѣйсный свѣтъ и дѣйснѣ люде,
Ихъ жите и ихъ природа,
Межъ всѣ часу й простору —
Все щезає передъ нимъ.

И въ розпаленѣй уявѣ
Вихромъ носять ся скаженнымъ
Лютѣ велитѣ кровавѣ,
Лютѣ змиѣ стоголовѣ,

Славнѣ лицарѣ зъ мечами,
Що по пахи въ крови бродять,
И красавицѣ чудовѣ
На вѣсокихъ пышныхъ ганкахъ.

Битвы, свары, поединки,
И нечуваніи пригоды,
И блискучіи турніры,
И роскошніи обѣды.

Дивніи пестоуѣ любовніи,
Раны и лѣченя въ моментѣ,
Нынѣ бѣднѣсть, завтра царство
Лицарю паде въ подолокѣ.

Мовѣ колеса млыновіи
Все те путалось, мѣшалось,
Клекотѣло, торохтѣло
У лицарскѣи головѣ.

День по днєви, нѣчь по ночи,
Мовѣ невпинная горячка,
Ишла та вбѣйчая работа,
Свѣтъ пожерла весь єму.

Нѣ до дѣла, нѣ до мовы,
Нѣ до думки не способный
Ставъ сѣрома — просто мовить:
Бѣдный лицарь одурѣвъ.

III.

Славный лицарь Донѣ Кєзада
Думає глыбоку думу:
То сѣдає, то зрываєсь,
Мовѣ до лету воробецѣ.

То вѣнъ ходить по покою,
 То неначе стовпомъ стане,
 Щось воркоче та муркоче,
 Далѣ такъ ставъ говорить :

„Свѣтъ страшенно попсувавъ ся,
 Мовъ та бочка розѣсхла ся
 Та тече въ усѣхъ уторахъ —
 Конче тра набить обручь.

„Зледащѣло все лицарство,
 Животы пасе, розводитъ
 Все любовнѣ теревенѣ,
 А пригодъ не йде шукать.

„А неправда скрѣзь панує,
 И гнете невиннѣсть люто,
 Землю божую плюгавить
 И поганить красоту.

„Велитнѣ жорстокѣ ходять,
 Дѣтокъ безъ страху зѣѣдають,
 Мучать въ погребяхъ красавиць —
 Обороны имъ нема.

„Гей Алонзо, схамени ся!
 Весь свѣй вѣкъ проживъ ты чесно,
 Злу не потуравъ нѣколи,
 То й теперъ не потурай!

„Хочъ всѣ правду вѣдступили,
 Наплювали на невиннѣсть,
 Красоту вѣдбѣгли въ горю, —
 Ты ей не вѣдбѣжи!

„Свѣтъ страшенно поспувавъ ся
И не може вѣнъ стояти, —
Безъ блукающихъ героѣвъ
За псю душу пропаде!

„Гей, Алонзо, схамени ся!
Будь ты свѣту поратѣвникъ,
Будь ты злomu лютый местникъ,
Оборона правдѣ будь!

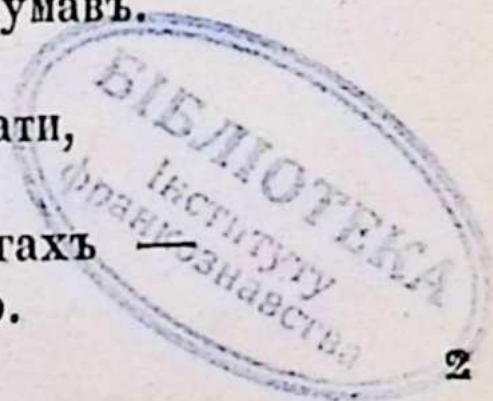
„Годѣ тутка дома кичнуть,
Мовѣ въ кропивѣ печериця,
Коли тамки свѣтъ весь гине!
Гей, спасти свѣтъ ходѣмъ!

„Дѣло славне и велике
Зве тебе: часы лицарства
Вѣдновити! Нужь до дѣла!“
Такъ нашъ лицаръ говоривъ.

IV.

Блуднымъ лицаремъ зрѣбитись,
На геройскіи пригоды
Рушить зъ дому въ свѣтъ широкій —
Ось що лицаръ нашъ задумавъ.

И почавъ вѣнъ все ладнати,
Що до сего дѣла треба
И про що читавъ у книгахъ —
Много тамъ не тра було.

W 374083

Попередъ усього — збруѣ.
 Ся найшла ся по шматочку:
 Що на стрыху, що у кухни,
 Що въ овечому хлѣвѣ.

Взявъ нашъ лицарь шмату й цеглу,
 Тай ну терти, дряпать, шкрябать,
 Поки збруя прадѣдовска
 Стала на людей похожа.

Все мовъ и до ладу вийшло,
 Тільки зъ шоломомъ бувъ клопѣтъ,
 Бо візира не ставало —
 Ну, бѣда! Хочъ сядь тай плачь!

Взявъ нашъ лицарь шматъ текстуры,
 Выкроивъ візіръ изъ неи,
 Срібнымъ облѣпивъ паперомъ,
 До шолома прикрутивъ.

Бачилось — чого-бъ ще треба!
 Та підвѣвъ лихій Алонза
 Взять меча и стрѣбувати,
 Чи тривкій его візіръ.

Рубонувъ вѣнъ разъ и другій,
 Розлетѣвсь візіръ на куснѣ
 И пропала вся робота,
 И прийшлось новий лѣпити.

Та теперъ на розумъ взявъ ся
 Славный лицарь Донъ Кезада
 И візіръ свій текстуровый
 Бляхою підшивъ зо споду.

Лицарю коня потрібно.
Славный лицарь Донъ Кезада
Мавъ коня — таку драндыгу,
Що лишь шкѣра й кѣсть була.

Та не дбавъ про се нашъ лицарь,
Твердо вѣривъ, що небаромъ
Кѣнь его славнѣйшій стане,
Нѣжъ той Сидѣвъ Бабіека.¹⁾

По лицарському звичаю,
Про якій читавъ у книгахъ,
Вѣнь прозавъ свою драндыгу
Шумно-звѣнко Розінанте.²⁾

По лицарському звичаю,
Про якій читавъ у книгахъ,
Мусѣвъ и собѣ нашъ лицарь
Вынайти нове имя.

А имя те, що небаромъ
Мало статись голоснее
На весь свѣтъ, затьмити назвы
Амадіса, Галоара ,

Беліана, Передура,
Платіра, Еспландіана,³⁾
Се имя повинно бути
И значуче и звѣнке.

¹⁾ Сидъ, властиво Руі Діазъ, національний герой испаньскій, особа исторична, живъ въ XI. вѣцѣ.

²⁾ Вѣдъ гесіп — коняка и antes — давнѣйше; значить : давнѣйше бувъ поганою конякою, а теперъ, мовъ бы то, ось чимъ ставъ.

³⁾ Назвы героївъ тыхъ лицарскихъ повѣстей, котрыми до одуру зачитувавъ ся нашъ лицарь.

Вѣсѣмъ день ходивъ нашъ лицарь
У задумѣ стофунтовѣй,
Поки назву ту придумавъ :
Изъ Ламаншѣ Донъ Кіхоть.¹⁾

Та крѣмъ того ще одного
Потребує всякій лицарь
По лицарскому звичаю,
Про якій у книгахъ пишуть —

Потребує лицарь дамы,
У котру-бы мѣгъ влюбитись,
Щобъ въ имя ея боротись,
Ѣй здобути славу й честь.

Вѣнъ безъ дамы — борщъ безъ сала,
Хлѣбъ безъ соли, гла безъ уха,
Бо лицарство безъ любви,
То немовъ горѣхъ свистунъ.

Десять день ходивъ нашъ лицарь
И шукавъ такои дамы,
И зѣтхавъ и такъ балакавъ :
„Боже, якъ то буде гарно,

„Якъ прийде до мои дамы
Велетенъ Каракульямбро,^{*)}
Царь острова Маліндраны^{*)}
И такі слова повѣсть:

¹⁾ Quijote по испаньски значить нагольничикъ; quijada — вилиця, quesada — плесканка сыра.

^{*)} Назвы взяті зъ тыхъ-же лицарскихъ повѣстей, зовсѣмъ фантастичні.

„Препрославлена госпоже!
Вѣрный ваш великославный
Лицарь Донъ Кіхоть у бою
Поборовъ мя й ту приславъ.“

„Лишь кого-бъ ту въ бѣса выбрать
Дамою своего сердца?“
Довго мучивъ ся нашъ лицарь,
Поки врешть не найшовъ.

Въ близькому селѣ Тобозо
Дѣвчина була, мужичка,
Звалась Домка Лоренцова,
Дѣвка гарна, що й казать.

Славный лицарь нашъ до неї
Здалека зѣтхавъ часами,
Та она про те й не знала —
Отъ єѣ вѣнь обобравъ.

Выдумавъ для неї назву:
Дульчінея изъ Тобозо,
И влюбивъ ся въ неѣ — звѣсно
Все по книжному, якъ слѣдъ.

Такъ готовивъ ся нашъ лицарь
На свое велике дѣло,
Поки вирушивъ изъ дому,
Свѣтъ вѣдъ згубы ратувать.

V.

Рано-рано, ще не встало
Сонце на кастильскѡмъ небѣ,
Вразъ зъ курми та воробцями
Зъ лѡжка схопивсь лицарь нашъ.

Взявъ на себе славну збрую,
Вывѣвъ зъ стайнѣ Розінанта
И крѡзь фѡртку, загумѣнкомъ
Тайкомъ вирушивъ у свѣтъ.

„Слава Богу, — думавъ лицарь, —
Що такъ гарно се вдало ся,
Що бабы мои ще спали,
Бо готовѣ-бъ не пустить.“

Хочъ хоробрый бувъ нашъ лицарь,
Та боявъ ся економки,
А языкъ еи сестрѣнки
Бувъ острѣйшій вѡдъ меча.

„А теперъ, мѡй славный коню,
Ты неси мене, де хочешъ!
Я тобѣ здаюсь на волю,
Бо-жъ се спѡльный выѣздъ нашъ!“

Та заледво се промовивъ,
Втѡмъ неначе грѡмъ небесный
Думка темна и зловѣща
Шибла въ голову ему.

Одубѣвъ нашъ славный лицарь,
 Мало що зъ коня не кицнувъ,
 Мало не вернувся до дому:
 Вѣнъ ще лицаремъ не бувъ!

Бачите, законъ лицарскій,
 Про котрый читавъ у книгахъ,
 Каже, що нѣхто не смѣе
 Зъ лицаремъ до бою стати,

Хто врочисто, по закону,
 Не прийме „удару й плаза“
 Зъ рукъ лицарскихъ, и не буде
 Лицаремъ „пасованый“.

Ахъ, а вѣнъ же, Донъ Кіхотъ,
 Нѣ удару анѣ плаза
 Доси не дѣставъ, въ лицарство
 Вѣнъ пасованый не бувъ!

Та не довго вѣнъ трѣвоживсь,
 „Що-жь — подумавъ — не дѣставъ ще,
 То дѣстати мушу швидко
 Те лицарське пасоване.

„Першій лицарь, що въ дорозѣ
 Напѣткаю, мусить службу
 Сю менѣ зробить, а славу —
 Славу я здобуду самъ!“

И успокоившись на тому,
 Выпрямивъ ся на кульбацѣ,
 Свѣтъ увесъ очима змѣривъ
 Тай погнавъ у божу путь.

VI.

„Пышно сонце золотее
Розпустило на всю землю
Золоті свои пачосы
И витало свѣтъ увесь ; —

„Гармонійно щебетали
Пестропері пташенята,
Свѣтъ витаючи небесный
На кастильскѣмъ небосклонѣ ; —

„Отъ тодѣ преславный лицарь
Донъ Кіхоть покинувъ гордо
Те свое пухове ложе,
Зброю ясную надѣвъ, —

„А въ подвѣрю вже готовый
Ждавъ преславный Розінанте,
Щобъ на честь усѣму свѣту
Взять его на свой хребетъ.

„Такъ мабуть почне колись-то
Чародѣй якийсь премудрый
По надземному вѣтхненію
Описъ моихъ славныхъ дѣлъ.

„О щасливе те столѣте,
Рѣкъ щасливый и година,
У котрій на свѣтъ явить ся
Пречудовый описъ той!“

Се нашъ лицарь такъ балакавъ,
 Ъдучи пѣдъ скваромъ сонця
 На драндизъ свойъ полемъ; —
 Далъ такъ почавъ зѣтхать:

„О княгинѣ Дульчинѣе,
 Владнице отого сердца,
 Що тобѣ до своего скону
 Вѣрно присягло служить!

„Якъ же ты жорстока, панѣ,
 Що мене вѣдъ себе гонишь,
 Поки свѣтъ не буде повенъ
 Славы нашихъ двоухъ именъ!

„Та дарма! Обѣтъ сей свято
 Заприсягъ ся я сповнити;
 И сповню. Лишь ты, о панѣ,
 Ты про мене не забудь!“

Отъ такихъ дурницъ безъ мѣры
 Городивъ нашъ мудрый лицарь,
 Пережовуючи въ тямцѣ
 Глупѣ повѣсти лицарскѣ,
 Мовъ вѣвця, що румегає
 Нерозгрызену траву.

VII.

А тымчасомъ — бувъ се липень —
 Сонце пражить мовъ наняте,
 Бачить ся, могло-бъ и мозокъ
 Высушити въ головѣ.

А довкола рѣвне поле,
 Нѣ села нѣ хатъ не видно,
 Нѣ душѣ нема живои —
 Сумно Розінантъ плетесь.

Лицарь вже десятымъ потомъ
 Обливаєсь, изъ гостинця
 Курява его обсяла,
 Тай у животѣ бурчить.

Ажъ надъ вечѣръ показалась
 Ветха коршма край дороги, —
 Змѣркувавъ нашъ лицарь заразъ,
 Що се пышный замокъ бувъ!

Передъ коршмою на приспѣ
 Подорожніи двѣ дѣвцѣ,
 Що въ Севілю въ наймы їдуть,
 И ту на нѣчъ припинились.

Змѣркувавъ нашъ лицарь заразъ,
 Що се певно двѣ княгинѣ,
 А погоничѣ, що тамъ-же
 Г'одували своихъ муловъ —
 Що се знатні чурь ихъ.

Дуже владувавъ ся лицарь ,
 Ставъ при входѣ тай чекає ,
 Поки въ замку рѣгъ затрубить ,
 Гостевн подасть привѣтъ.

Втомъ тру-тру ! наразъ почулось —
 Се свинарь гнавъ свинѣ зъ рѣпы
 И трубою звавъ ихъ въ купу ; —
 Лицарь думавъ : „Насъ то звуть.“

Ось вѣнъ вѣхавъ преповажно
 На коршемнее подвѣре , —
 Та страховище зуздрѣвши
 Въ ростѣчъ кинулись дѣвки.

„Не лякайтесь , яснѣ дамы !
 Я вамъ зла чинить не хочу ,“ —
 Мовивъ лагѣдно и чемно
 Славный лицарь Донъ Кіхоть.

„По лицарському закону,
 До котрого признаю ся,
 Обовязокъ мѣй — служити
 Ажъ до гробу щиро вамъ.“

На страховище зелѣзне
 Густо порохомъ покрыте ,
 Що такі слова казало —
 Вытрѣщили ся дѣвки.

Але те, що „яснѣ дамы“
 Вѣнъ до нихъ сказавъ, се такъ ихъ
 Розсмѣшило, що на голосъ
 Реготатись почали.

Се дѣткнуло Донъ Кіхота.
 „Скромнѣсть — красоты оздоба;
 Нерозумный лишь смѣе ся
 Зъ незначучои дробницѣ.

„Я-жь нѣчого вамъ такого
 Не сказавъ, щобъ васъ вразило;
 Я лишь вамъ служить бажаю, —
 Такъ при чѣмже ту вашъ смѣхъ?“

Та дѣвки ще бѣльшъ хихочуть....
 Донъ Кіхоть уже й озливъ ся,
 Та на щасте вийшовъ зъ коршмы
 Грубый та товстый коршмарь.

Видъ худого Донъ Кіхота
 У зелѣзѣ середъ спеки
 Певно бувъ смѣшний для него,
 Але передъ острымъ списомъ
 И мечемъ вѣнъ мавъ респектъ.

Вѣнъ сказавъ протѣ приязно:
 „Въ добрый часъ! Гѣсть до насъ!“
 Донъ Кіхоть ему поклонивъ ся
 И зъ коня на землю злѣзъ.

„На нѣчь, лицарю, до мене?“
 Говоривъ коршмарь. „Усе
 Въ мене є, лишь лѣжка Богъ дасть.“
 Донъ Кіхоть махнувъ рукою.

„Збруя — се моя перина,
 Боротьба — моя забава,
 Ясный пане каштеляне“ —
 Рѣзько лицарь вѣдказавъ.

„Га, сли такъ, — коршмарь промовивъ, —
То буде вамъ вся выгода:
Мѣсць перинъ тверде камѣне,
Галабурда замѣсць сну.“

Тымчасомъ дѣвки зблизились,
Познимали зъ него збрую,
Наголѣнники и панцирь,
Только шолома нѣ рушь.

Вонъ бувъ звязаный шнурками,
Тѣй прийшлося бы розтинати,
А на се, хочъ гинь, нашъ лицарь
Подозволить не хотѣвъ.

За той часъ коршмарь у стайню
Втягъ голодную драндигу,
Давъ їй сѣна, й Донъ Кіхоту
Повечерять предложивъ.

Сѣвъ у шоломѣ нашъ лицарь,
Въ гору здеръ візірь руками,
А услужніи дѣвчата
Пхали стравы въ ротъ ему.

Ще зъ виномъ було смѣшнѣйше:
Горѣлиць поклавъ ся лицарь,
А коршмарь ему до рота
Просто зъ лійки ливъ вино.

VIII.

Такъ „припнявши душу къ тѣлу“,
Вставъ нашъ лицарь покрѣпленный,
Коршмаря узявъ за руку
И до стайнѣ зъ нимъ пошовъ.

Тамъ наразъ беркиць у мерву,
Передъ коршмаремъ приклякнувъ,
Ще й низенько поклонивъ ся
И такі слова сказавъ:

„Славный пане каштеляне!
Ту клячати-му й не встану,
Поки не дасьте мнѣ слова
Те зробить, о що попрошу!“

Спудивъ ся коршмарь, та бувъ вонъ
Хитрый и бувалый въ свѣтѣ,
То й домѣркувавъ ся заразъ,
Що у лицаря мабуть

Въ головѣ усѣхъ не має.
„Встаньте, лицарю! — промовивъ, —
Що лишъ треба вамъ, усе те
Я вчинить для васъ готовъ.“

„Бачите, — сказавъ нашъ лицарь, —
Власна воля й обовязокъ
Звуть мене у свѣтѣ широкій
На пригоды й боротьбу.“

„Блуднымъ лицаремъ зробитись
Я задумавъ, поразити
Всю нечисту, вражу силу,
И невинність боронить.

„Та бѣда, що я ще доси
Не прийнятий въ станъ лицарскій, —
Такъ вы завтра, ясний пане,
Въ лицарѣ мене пасуйте!

„По лицарському звичаю
Я сю нѣчь продержу варту:
Въ вашѣй замковѣй каплиці
Буду збруѣ пильнувать.

„Завтра-жъ рано, милость ваша,
Звольте законні удари
Дать менѣ й благословити
Къ славнымъ подвигамъ мене!“

„Ну, — коршмаръ подумавъ, — буде
Намъ на сюю нѣчь забава!“
Та на голосъ рѣкъ поважно:
„Лицарю, най буде й такъ!

„Думку вашу похваляю.
Самъ я зѣ-молоду такожъ
Въ свѣтъ ходивъ пригодъ шукати
И невинність туманить.

„Жаль лишень, що въ моѣмъ замку
Поки що нема каплицѣ,
Але можна й край керницѣ
Збруѣ вамъ допильнувать.

„А теперъ скажѣть, мѡй пане,
Маєте вы де-що грошей?“

„Анѣ дудка!“ — мовивъ лицарь, —
„Въ жадныхъ книгахъ я нѣгде

„Не читавъ, щобы лицарство
Мало хочьбы грѣшь при собѣ.“

„Ну, се помилка, мѡй пане, —
Вѡдказавъ ему коршмарь.

„Може въ книгахъ тамъ про сее
И не писали, та се певно,
Що блукаюче лицарство
Въ свѣтъ не гналось безъ дробныхъ.

„Певно й те, що не пускалось
И безъ чистои сорочки, —
Сли не лицарь самъ, то чура
Певно все при собѣ мавъ.

„И бальзамъ на раны такожь
Мусѣли при собѣ мати,
Бо у битвахъ, у пустыняхъ
Де цирулика вѡзьмешъ?“

„Все те, лицарю мѡй любый,
Мусите вы розстаратись,
А теперъ знимаите зброю
И до рана стережѣть!“

IX.

Нѡчь. Неначе вовчїи очи
 Выискрилось темне небо,
 Холодъ тисне ажъ до кости,
 Мѣсяць зырка зъ-надъ хлѣва.

Донъ Кїхоть въ одной сорочцѣ,
 Мовъ мара висока, ходить
 По подвѡрю, лѣчитъ зорѣ
 И вартує власну збрую.

Збрую ту поклавъ на купку
 На корытѣ водопою,
 Тѡлько списъ узявъ у руки.
 Ходить, стане, зновъ верта.

Холодъ тисне ажъ до кости,
 Цокотить герой зубами,
 Споминає Дульчінею,
 Щобъ огрѣтись — та дарма!

А зъ вѡкна коршмарь-собака
 И дѣвчата заглядають,
 Та смѣють ся зъ Донъ Кїхота,
 Ажъ дзеленькають шибки!

Втѡмъ одинъ погоничъ мулѡвъ
 Заспанный уставъ зъ запѣчка,
 Тай поплѣвъ ся на подвѡре
 Своихъ мулѡвъ напоить.

Ледво вздрѣвъ его нашъ лицарь,
Зверещавъ до него грѣзно:
„Стѣй, безъумче, мои збруѣ
Навѣтъ пальцемъ не дѣткнись!“

Та погоничъ тѣлько буркнувъ:
„Чортъ не вхопитъ гарматуры!“ —
Вхопивъ зброю за ремѣне
Тай шпурнувъ еѣ на бѣкъ.

Нашъ вѣдважный лицарь, вздрѣвши
Сю нечувану обиду,
Завернувъ до неба очи,
Дульчинею спогадавъ —

Потѣмъ вхопивъ списъ обѣручь,
Якъ погонича не трахне
Зверха въ голову! Мовъ громомъ
Пораженный той упавъ.

Заразъ кровь его облила,
Память вся его лишила —
Якъ бы ще разъ такъ дѣставъ,
Бувъ бы певно вже не вставъ.

А нашъ лицарь преспокѣйно
Взявъ свою лицарску зброю,
Зновъ поклавъ на тѣмъ корытѣ,
Зновъ принявъ ся вартувать.

За маленькую хвилину
Злѣзъ погоничъ другій зъ печи
И поплѣвъ ся на подвѣре
Своихъ мулѣвъ напоить.

Вонъ не знавъ, що зъ першимъ сталося,
 И спокѣйно наближавъ ся, —
 Ажъ ту Донъ Кіхоть муркоче:
 „Дульчінее, поможи!“

Зновъ ухопивъ списъ обѣручь,
 Якъ погонича не трахне
 Зъ верха въ голову! Та сей мавъ
 Твердшій черепъ, и не впавъ.

Крикъ зробивъ ся на подвѣрю,
 Зъ коршмы всѣ повибѣгали
 Въ сорочкахъ та пестрыхъ коцахъ,
 Мовъ страховища якї.

Донъ Кіхоть якъ стѣй подумавъ,
 Що ворожї чародѣѣ
 Выслали печисту силу,
 Щобъ ругала ся надъ нимъ.

И вонъ крикнувъ: „Га, проклятї!
 Выходѣть! Валѣть товпами!
 Скорше въ штуки дамъ порватись,
 Нѣжь на крокъ уступлю вамъ!“

Бачить нашъ коршмарь, що лихо,
 Що не знає жартѣвъ лицарь,
 Що безкарный божевольный,
 Хочъ бы ихъ и всѣхъ посѣкъ —

То втишивъ швиденько другихъ,
 Геть забрать велѣвъ раненихъ,
 Самъ до лицаря зблизивъ ся
 И такї слова сказавъ:

„Славный лицарю, даруйте
Мужикамъ симъ ихъ провину,
За котру вони ажъ надто
Остру кару приняли!

„Ваша проба вже скѣнчилась!
Вы дали непоборимый
Доказъ вашои вѣдваци,
Часъ вамъ лицаремъ зѣстать.“

Донъ Кіхоть бувъ радъ тѣй мовѣ,
Заразъ же прилякъ покѣрно
У болото край корыта,
Щобъ лицарскій вдаръ принять.

А коршмаръ дѣвокъ покликавъ,
Ще й принѣсъ якесь книжище —
Давній якійсь рахунки —
Взявъ лицарскій мечъ до рукъ.

Ось почавъ вѣнъ щось мурчати,
Мовъ молебень то читає,
Потѣмъ выкрикнувъ выразно:
„Гарамъ баранъ гукіръ гепъ!“

При остатнѣмъ словѣ мѣцно
Затиснувъ кулакъ — якъ гепне
Донъ Кіхота въ каркъ, ажъ слѣзы
Брызнули ему зъ очей.

„Сей ударъ — коршмаръ промовивъ —
Щобъ остатній бувъ! Най згине,
Хто бы ще посмѣвъ рукою
Вашого карку дѣткнути!“

Потомъ мечъ узявъ у руку,
 Якъ не лусне Донъ Кіхота
 Плазомъ черезъ плечъ — бѣдный
 Донъ Кіхоть ажъ застогнавъ.

„Се плазоване — коршмарь рѣкъ —
Най для васъ остатне буде!
Водъ теперъ вамъ тѣлько вѣстремъ
Вѣльно уживать меча!“

Церемонія скѣнчилась;
Вставъ нашъ лицарь, а коршмарь
Приказавъ дѣвчатамъ збрую
Наложить на Донъ Кіхота.

Ось одна вложила панцирь,
Друга мечъ приперезала,
Лицарь шоломъ свѣй насунувъ,
Ставъ готовъ, мовъ страхопудъ.

Шумнозвучными словами
Дякувавъ вѣнъ коршмаревн,
Дякувавъ обомъ дѣвчатамъ
За лицарскую службу.

Потѣмъ радуваный дуже
Сѣвъ на свого Розіпанта,
И хочъ ще нѣ свѣтъ нѣ зоря —
Вѣнъ поѣхавъ въ дальшу путь.

X.

Хто се, хто се до сходу сонця
По дорозѣ, по безлюдній
Такъ жене, мовъ оглашений?
Га, се славный Донъ Кіхоть.

Гордість грудь му розпирає:
Вонъ вступивъ въ законъ лицарскій,
А теперъ летить до дому
Грошей взять и сорочокъ.

„Ще конечно чуры треба!
Може бы сусѣдъ мѡй Санчо
Хтѣвъ поѣхать“ — думавъ лицарь,
Втомъ „ай-ай! ай-ай!“ почувъ.

Крикъ плачливый и болющій
Доходивъ зъ лѣска праворучъ.
„Га, невинність тамъ мордують!“
Муркнувъ лицарь Донъ Кіхоть.

Заразъ собѣ узявъ коняку,
Тай въ лѣсокъ на крикъ поѣхавъ.
Не далеко й ѣхать мусѣвъ,
Швидко ось що вонъ уздрѣвъ:

Хлопъ сорочку знявъ зъ хлопчини,
Привязавъ его до бука
Тай ремнемъ бѣ по плечехъ,
Ажъ довкола ляскъ иде.

Бе тай все приповѣдає:
 „А пильнуй худобы, драбе!“
 Хлопецъ — добрый вже пѣдпасичъ —
 Лебедить: „Ой-ой, пустѣть!“

Якъ побачивъ се нашъ лицарь,
 Крикнувъ грѣзно: „Г'а, тиране!
 Ось ты якъ невинность мучишь?
 Боронись, бо смерть твоя!“

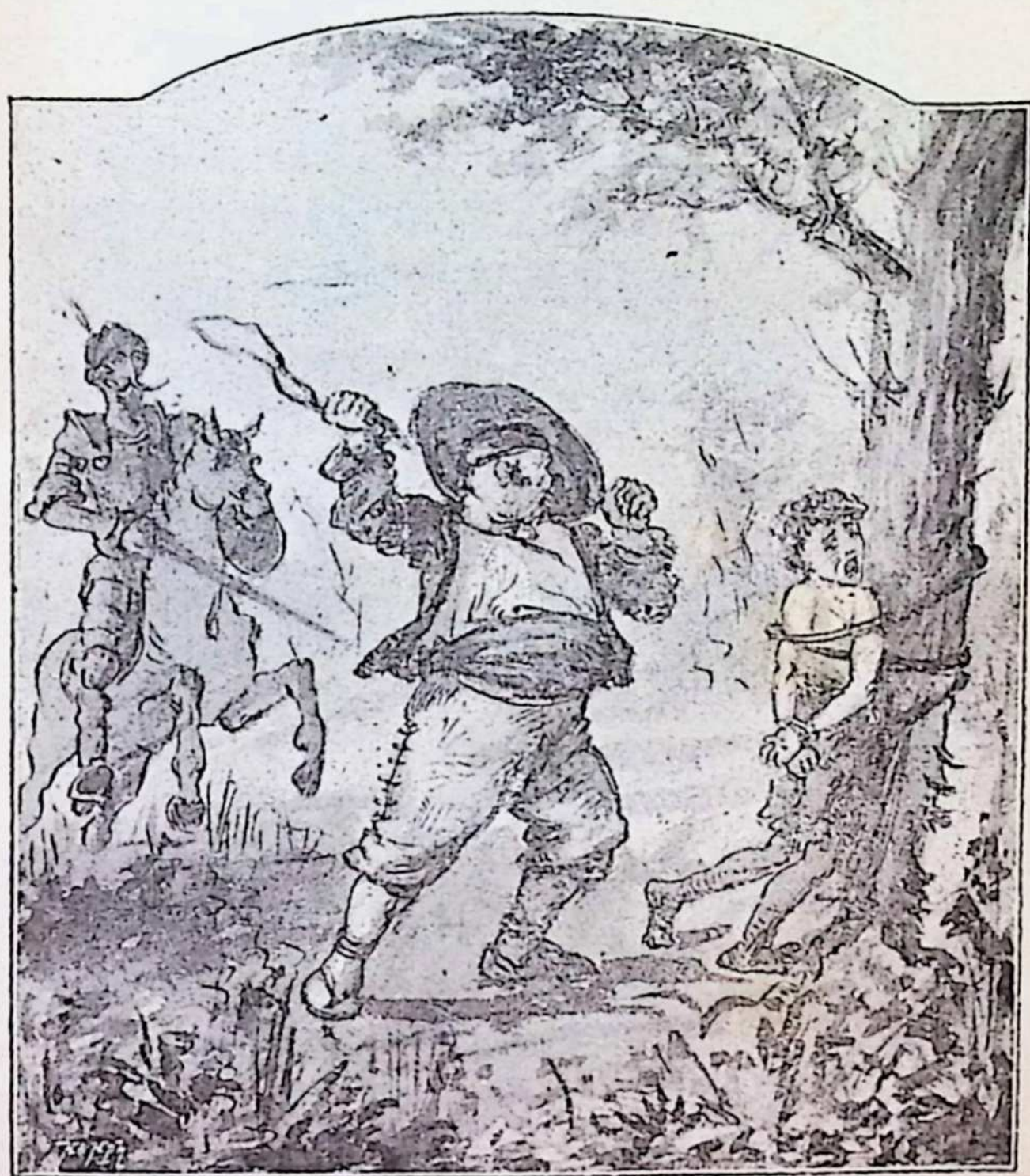
Хлопъ, уздрѣвши надъ собою
 Дивовижнее страшило
 На кони, въ зелѣзныхъ бляхахъ,
 Думавъ: „Смерть моя прийшла!“

И трѣвножно вѣдмовляє:
 „Пане, се не є невинность,
 Се Андрѣйко, мѣй пѣдпасичъ
 Пренебальный та пустый.

„Що вже я го напросивъ ся:
 „„Ей пильнуй худобы, сыну,
 Щобъ вовки еи не рвали
 Або въ шкоду щобъ не йшла!““

„Та куды тобѣ! Що дини
 Все одна бракуе штука.
 Шкоды наробивъ безъ мѣры —
 Мушу розуму повчить.“

„Пане — крикнувъ битый хлопецъ, —
 Мѣй господарь скупиндряга,
 Бе мене, щобъ я вѣдъ него
 Втѣкъ зѣ службы предъ часомъ,

Щобъ менѣ не заплатити“.
„Брешешь, драбе!“ хлопъ озвавъ ся.
„Самъ ты драбъ и самъ ты брешешь!“
Гримнувъ грозно Донъ Кіхоть.

„Заразъ вѣдвѣжи хлопчину!“
 Хлопъ покѣрливо послухавъ.
 „Заразъ заплати бѣднятку
 Все, що виненъ єсь єму!“

„Пане, я не маю грошей
 Тутъ у лѣсѣ. Най Андрѣйко
 Перейдєсь до мого дому,
 Я му щиро заплачу.“

„Пане, — злебедѣвъ Андрѣйко, —
 Вѣ дѣмъ єго я не покажусь,
 Вѣнъ бы тамъ мя обезвѣчивъ!
 Се безъ серця чоловѣкъ!“

„Нѣ, небоже, не посмѣе
 Вѣнъ пѣднѣть на тебе руку,
 Я вже зроблю такъ, що смирно
 Все тобѣ вѣнъ заплатить.“

„Слухай, ты тиране лютый!
 Присягни ось ту на мечъ мѣй,
 Що даси єму всю плату!“
 „Присягаю“ — рѣкъ мужикъ.

„Ну, гляди-жъ, а якъ присяги
 Не додержишь, то страшенна
 Не мине тя люта кара
 Изъ лицарской руки!“

„Бо тодѣ зо мною справа.
 А ты знаєшь, хто я? Славный
 Лицаръ Донъ Кіхотъ зъ Ламаншѣ,
 На все злее божій бичъ!“

Се сказавши лицарь гордо
Обернувсь на Розінантѣ
Тай шлапъ-шлапъ поѣхавъ зъ лѣса.
Хлопъ глядѣвъ, ажъ вѣнъ ищезъ.

А тодѣ сказавъ до хлопця :
„Ну, ходи сюда, Андрѣйку!
Ну, ходи сюда, небоже,
Най тобѣ твоѣ довгъ сплachu!“

Вхопивъ хлопчика за руку,
Привязавъ го до осики,
Якъ почне ремнемъ прати —
Ледво въ тѣлѣ духъ лишивъ.

„Ось тобѣ твоя заплата!
А теперъ иди, небоже,
Того лицаря шукати,
Щобъ тобѣ сей бѣль злизавъ!“

И пошовъ мужикъ, а хлопецъ
Зъ болю стогнучи зѣбравъ ся
Въ путь, щобъ лицаря шукати,
Що мавъ бѣль его помститъ.

Такъ то нашъ преславный лицарь
Боронивъ святу невинность,
Такъ поборювавъ неправду,
Людску кривду направлявъ!

XI.

„Понадъ всѣ дѣвчата въ свѣтѣ
Ты теперъ найщасливѣйша,
О прекрасна Дульчінеє“ —
Бубонѣвъ собѣ подъ нѣсъ.

„Бо-жь тобѣ судила доля
Власть надъ першимъ зъ мѣжъ лицарства,
Надъ преславнымъ Донъ Кіхотомъ,
Що поборює все зло!“

Такъ бурчавъ собѣ нашъ лицарь,
Плетучись безлюднымъ шляхомъ, —
Ажъ паразъ напротивъ него
Бѣде купочка людей.

Се купцѣ були зъ Толедо;
Мавританскій парасолѣ
Надъ собовъ порозпинали; —
Зъ ними зъ десять слугъ було.

Слуги пѣшки йшли зъ бичами,
А купцѣ тряслись на мулахъ.
Звѣльна, тихо йшла ватага
Десь на ярмарокъ мабуть.

Але лицаръ нашъ подумавъ,
Що й вони пригодъ шукають;
Ось вѣнъ ставъ середъ дороги
И „до штурму“ списъ спустивъ.

„Стійте!“ — крикнувъ вѣнъ що сили, —
 „Свѣтъ увесь най зупинить ся!
 Кроку я не дамъ зробити
 Жадному, хто заразъ тутъ

„Не признасть и не присягне,
 Що нема въ цѣлому свѣтъ
 Красной царицѣ й дамы,
 Якъ зъ Тобозо Дульчінея!“

Зупинились подорожні,
 Бачуть: лицарь у зелѣзѣ,
 Зъ мовы видно, що безумный, —
 Ось одинъ и запытавъ:

„Пане лицарю, не маємъ
 Чести знати вашу даму.
 Покажѣть намъ сю красуню,
 Покажѣть єѣ зъ лица.

„А коли вона такъ гарна,
 Якъ вы мовите, то радо
 Мы признаемъ и присягнемъ,
 Слї се вамъ на що здалось!“

„Маловѣры!“ — крикнувъ лицарь.
 „Що-жъ була-бъ вамъ за заслуга
 Красоту єї признати,
 Бачивши єї лице?

„Нѣ, не бачивши признайте,
 Присягнѣть и боронѣте!
 А якъ нѣ, то зъ сего мѣсця
 Рушити ся вамъ не дамъ!“

„Пане лицарю, — озвавъ ся
Зновъ купецъ, — та майте-жь ласку,
Покажѣть намъ хочъ малюнокъ,
Дамы вашои патреть!

„Най вѣнъ буде й такъ маленькій,
Щобъ на ньому ваша дама
Выглядала якъ бобруна, —
Мы признаемо вамъ все!

„Най на тѣмъ патреть навѣтъ
Праве око зызомъ смотрить,
Лѣве сѣркою й цинобромъ
Капае — признаемъ все.“

„Чортъ зъ васъ капае, поганць!“
Крикнувъ люто славный лицарь.
„Боронѣть ся! За сей насмѣхъ
Вы кѣстми заплатите!“

И „до штурму“ списъ спустивши,
Штуркнувъ лицарь Розінанта
Въ бѣкъ острогами такъ люто,
Що сей мало не сказивсь.

Грѣзно шарпнулась коняка,
Грѣзно рушила зъ копыта, —
Гѣрко бы прийшлося купчинѣ,
Сли-бъ злучай его не спасъ.

Наче вихоръ гнавъ нашъ лицарь,
Втѣмъ тарахъ! на середъ шляху
Спотикнувъ ся Розінанте
Тай гегепъ объ землю впавъ.

Брязнувъ твердо славный лицарь
 О камѣне головою,
 Повернувъ ся, щобъ устати,
 Та за збруєю не мѡгъ.

Крушняючись середъ шляху,
 Вѡнъ кричавъ: „Не руште зъ мѣсця!
 Стѡйте, трусы! Я-жъ не виненъ,
 Що мѡй комонъ спотыкнувсь!“

Та купцѣ лишень смѣялись.
 А одинъ погоничъ скочивъ,
 Смѣло вхопивъ списъ лицарскій
 Тай до лицаря пѡдбѣгъ.

Якъ не лусне разъ и другій
 Списомъ лицаря по ребрахъ,
 Ажъ зломило ся ратище.
 Вхопивъ куснѣ тѣ мужикъ,

Якъ почне валити ними
 Лицаря куды попало!
 Донъ Кіхоть клине, злословить,
 А погоничъ бе тай бе.

Ажъ якъ дуже утомивъ ся,
 На скипки розбивъ ратище,
 Кинувъ лицаря на шляху,
 За купцями самъ пѡшовъ.

Зновъ трѣбує лицарь встати —
 Та куды тобѣ! Побитый
 Такъ, що ледво духъ у тѣлѣ,
 Ледво повернутись мѡгъ!

И немовъ на боевищу
 Лежачи, почавъ нашъ лицарь
 Дульчінею споминати,
 Глупій вѣршѣ городить.

Такъ найшовъ его на шляху
 Изъ его села господарь,
 Що возивъ у млынъ пшеницю
 И до дому повертавъ.

Бачучи, що вѣнъ въ горяцѣ,
 Добрый хлопъ изъ него збрую
 Зпаявъ, поклавъ на Розінанта,
 А самого на осла,

И потягъ обохъ до дому.
 Такъ то звеличивъ нашъ лицарь
 Дульчінею! Такъ скѣпчилась
 Перша поѣздка его.

XII.

„Ой нема, нема нѣ вѣтру,
Ой нема, нема нѣ хвилѣ,
Анѣ вѣсти анѣ чутки,
Де нашъ добрый панъ подѣвсь.“

Такъ зѣтхала економка,
Бѣдкалась ея сестрѣнка,
Сумувавъ поважный, гѣдний
У селѣ тѣмъ панъ-отець.

Панъ-отець (звавсь Педро Перець),
Ще й голяръ сельскій Микола
Въ Донѣ Кіхотѣвъ дѣмъ прибули,
Потѣшали дамъ сумныхъ.

Ажъ ту глянь — мужикъ-сусѣда
Тягне въ браму Розіанта,
Тягне и осла, на ньому-жъ
Славный Донѣ Кіхотъ лежить.

„Панъ нашъ! Панъ нашъ! Слава Богу!“
Всѣ скричали, на подворѣ
Выбѣгли, щобъ Донѣ Кіхота
Щирымъ сердцемъ привитать.

Але вѣнъ мовъ и не бачить,
Але вѣнъ мовъ и не чує,
Держачись осла за шию,
Все знай вѣршѣ белендить :

„То не буря въ чисте поле
Стадо соколѡвъ загнала,
То славетный Донъ Родріго
Гнавъ побитыхъ ворогѡвъ.

„Графъ изъ Мантуѣ Алонзо,
Сіньоръ Нарваецъ могучій,
Ще й Бенъ Дараецъ арабскій,
Бють на него зъ всѣхъ бокѡвъ.“

Рѣчь ему ту перервали.
„Вуйку! Пане! Донъ Алонзо!
Що се зъ вами? Схаменѣть ся!
Де були вы тѡлькій часъ?“

Лицарь нашъ хотѣвъ устати,
Та не мѡгъ. „Я бивъ ся, бивъ ся!
Десять велетнѣвъ на мене!“ —
Простогнавъ вѡнъ на ослѣ.

„Га, возъмѣть мене на щитъ мѡй,
Занесѣть мене у замокъ,
Кличте мудрую Урганду,
Мои раны завязать!“

Кинулись жѣнки: „Въ васъ раны?
Мы самѣ вамъ безъ Урганды
Ихъ завяжемъ! Ахъ, панове,
Поможѣть намъ занести!“

Положили Донъ Кіхота
У покою на постели,
Кинули ся ранъ шукати —
Ранъ не має, лишъ синцѣ.

„Се мѡй коникъ тому виненъ —
 Такъ буркоче славный лицарь, —
 Въ саму найгорячшу хвилю
 Спотикнувсь — и я гегепъ!“

Нанесла тутъ економка
 Камфоры и оковиты,
 Геть натерли Донъ Кіхота,
 Вкрыли добре — вѡнъ заснувъ.

Злезъ нимъ — панъ-отець озвавъ ся. —
 Се така шальга на него
 Книжкова найшла, зъ книжокъ се
 Все безглузде почалось.“

„Ой панъ-отченьку, книжокъ тыхъ!
 Въ него повно въ кабинетъ —
 Та такі вамъ здоровенні,
 Що й вола-бъ убити можъ!“

Такъ сказала економка,
 И покивавъ головою
 Панъ-отець: „Книжки безбожні
 Бачте до чого ведуть!“

„Заразъ вы повыкидайте
 Всѣ тѣ книги на подвѡре,
 Накладѣть огонь терновый
 И спалѣть до щенту всѣ!“

„Ось, їй Богу, мудре слово!“
 Закричала економка,
 И два разы того слова
 Не дала собѣ казать.

А коли книжки згорѣли,
Панъ-отець казавъ и дверѣ
Въ кабинетъ замурувати,
Щобъ и слѣдъ ихъ не лишивсь.

А якъ Донъ Кіхоть пѣзпѣйше
Своихъ книгъ почавъ шукати
И дверей вѣдъ кабинету
Анѣ рушъ не мѣгъ найти,

То проворная сестрѣнка
Зъ видомъ лютой трѣвоги
Почала страшную повѣсть
Лицарю розповѣдати :

„Якъ вѣнъ виѣхавъ изъ дому,
Въ тойже вечѣръ появивъ ся
Середъ бурѣ, дощу й грому
Чародѣй якійсь страшный.

Вѣнъ влетѣвъ до кабинету ;
Що робивъ тамъ — Богъ се знає,
Та такъ може за годину
Дѣмъ весь дымомъ закуривсь.

Чародѣй изъ того дыму
Вылетѣвъ, летячи крикнувъ :
„Я є Фрестонъ ! Донъ Кіхоту
Памяточку я лишивъ !“

Такъ балакала сестрѣнка,
Страшно лютивъ ся нашъ лицарь,
Закричавъ, ногою тупавъ,
Кулаками вѣтеръ сѣкъ !

„Фрестонъ! Пѣдмый чародѣю!
Знаю я тебе! Чекай лишъ!
Я тобѣ и твоимъ другамъ
Ще доѣду всѣмъ кѣнця!“

И опять въ важкѣй задумѣ
Лицарь нашъ ходивъ по хатѣ,
А ще бѣльшь лежавъ у лѣжку,
Бо болѣли всѣ кѣстки.

ХІІІ.

Двѣ недѣлѣ такъ минуло.
Донъ Кіхотъ державъ ся тихо,
Споривъ зъ панъ-отцемъ часами
Та що дня въ село ходивъ.

Бувъ въ селѣ мужикъ поряднѣй,
Не богатый и не вбогій,
Тай и розумомъ не крепкій,
Але чесный хлопъ наскрѣзь.

Называвъ ся Санчо Панза.
Отъ его нашъ славный лицарь
Угледѣвъ собѣ на чуру
И принявъ ся пѣдмвлять.

„Бѣдъ зо мною, Санчо Панза,
На лицарскіи пригоды!
Швидко слава именъ нашихъ
По всѣмъ свѣтѣ прогремить!“

— „Пане, що менѣ по славѣ!
Я гремѣти такъ не хочу.
Въ мене, пане, жѣнка й дѣти,
А маєтокъ мѣй скупый“. —

„Брате Санчо, не турбуй ся!
Не саму худую славу
Я здобуду! Чи-жъ не знаєшь,
Що крѣмъ славы ще насъ жде?“

„Адже-жъ въ першій битвѣ, Санчо,
Царство я здобути можу,
Взяти скарбы незлѣчені —
Всѣмъ лицарямъ такъ було“.

„А якъ царство я здобуду,
То не будь я лицарь, Санчо,
Сли тобѣ не дамъ пѣвъ царства!
Будешъ, брате, королемъ!“

Санчо въ голову пошкробавсь.
— „Королемъ я мѣгъ бы бути.
Та моя Варвара, пане,
Въ королеву не годить ся!“

„Де їй бути королевою!
Ще тамъ на яку графиню
Може-бъ вѣдъ бѣды здала ся,
Та на королеву — нѣ“. —

„Ну, такъ слухай, брате Санчо!
Якъ здобуду сильне царство,
Дамъ тобѣ островецъ гарный,
Щобъ ты въ ньому володѣвъ“.

— „Губернаторомъ мой друже
На великому островѣ
Я зроблю тебе. Ну, якъ же,
Хочешь ѣхати зо мною?“

„Губернаторомъ острова
Я згаджаюсь бути, пане.
Будь и якій вѣнъ великій,
Я вже зроблю въ ньому ладъ!“ —

Оттаку зробивши згоду,
Лицарь и славетный чура
Почали тайкомъ збиратись
На дѣла лицарскіи въ путь.

Донъ Кіхоть, що мѣгъ, попродавъ,
Де лишъ мѣгъ, дробныхъ позичивъ,
Справивъ щитъ, шоломъ полатавъ,
Списъ новий десь роздобувъ.

Санчо взявъ осла зъ собою —
Звався Сѣрко и бувъ правдива
Перла у осличѣмъ родѣ —
Тай барышня не забувъ.

Черезъ плечѣ добру торбу
Перевѣсивъ, въ неи шматя
Свого й паньского наклавши,
До дороги бувъ готовъ.

И отъ разъ у темну нѣчку
Змовились оба, жѣноцтву
Не сказавши анѣ слова,
Тай чкурнули въ Божу путь.

XIV.

А теперь, матусю Музо,
 Рукавы тра засукати
 Та крѣпкенько духъ заперти
 Та порядно кашлянуть.

Не абы якои силы,
 Не абы якого хисту
 Тра намъ, Музо-панѣматко,
 Щобъ то vysлавить якъ слѣдъ

Сю нечувану, преславну
 И щасливую пригоду,
 Що мавъ лицаръ нашъ на вступѣ —
 Зъ вѣтряками боротьбу.

Донъ Кіхотъ и Санчо Панза,
 Розмовляючи любенько
 Про лицарскіи пригоди
 И про царство та островъ —

Вѣхали на рѣвну площу,
 На котрѣй въ широкѣмъ кружѣ
 Въ мѣсци вѣтрянѣмъ стояло
 Зъ тридцять-сорокъ вѣтрянѣвъ.

Донъ Кіхотъ, розгоряченый
 Своихъ мрѣй густымъ туманомъ,
 Вздрѣвши вѣтряки пѣдскочивъ
 И до Санча закричавъ:

„Санчо брате! Наше щастє
Близше насъ, нѣжъ намъ здає ся!
Бачишь, онде выступає
Сотня велитнѣвъ на насъ!

„Ну, та сли вони мѣркують
Налякать мене товпою,
То не въ тѣ попали дверѣ —
Я имъ иншій покажу.

„Слухай, Санчо, я въ сѣй хвили
Стану зъ ними ту до бою,
Всѣхъ побю — се глупі трусы! —
А весь скарбъ ихъ буде нашъ!

„Боротьба ся справедлива,
Бо-жъ се дѣло Богу миле
Водъ такихъ гідкихъ поганцѣвъ
Землю божу очищать!“

„„Пане — зъ дивомъ мовивъ Санчо —
Про якихъ се вы поганцѣвъ
Щось говорите? Якихъ се
Велитнѣвъ узрѣли вы?““

„Що? Не бачишь? — крикнувъ лицарь —
Тыхъ, що грѣзно такъ махають
Предовжезными руками,
Наче кплять собѣ изъ насъ?““

„„Пане, се не є поганцѣ,
Але вѣтряки — рѣкъ Санчо —
И не руки, тѣлько крыла,
Що ихъ вѣтеръ оберта““.

„Брате Санчо, — мовивъ лицарь, —
Заразъ видно, що въ лицарскѣмъ
Ремеслѣ ты ще не битый
И не знаєшь, що й куды.

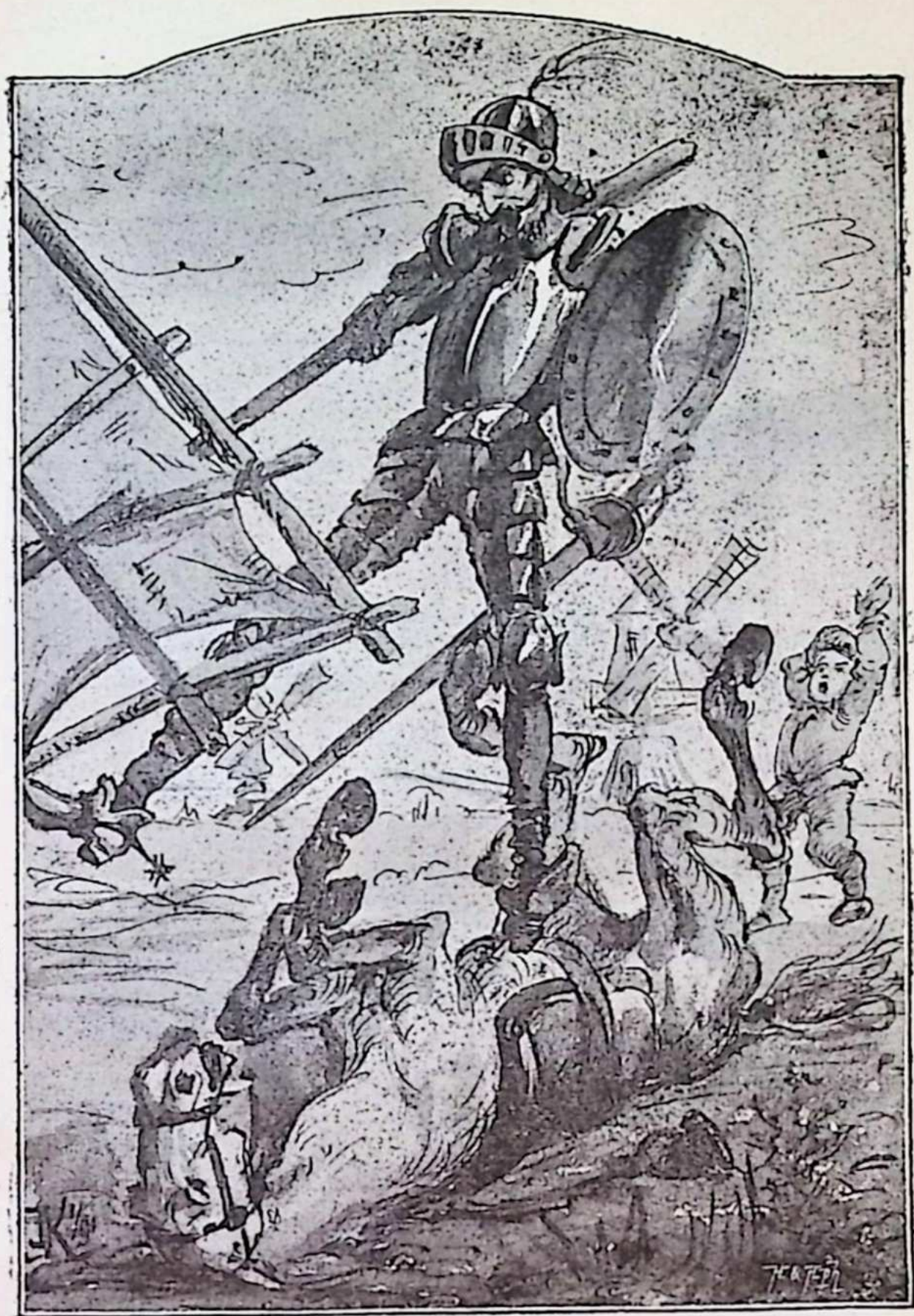
„Велитиѣ, не вѣтряки се!
Але сли ты ихъ боишь ся,
То стѣй ту й моли ся Богу,
Я вже ихъ поборою самъ“.

И не слухаючи далѣ,
Якъ кричавъ до него Панза
И просивъ его й боживъ ся,
Що се таки вѣтряки —

Лицарь нашъ погнавъ галопомъ
Къ вѣтрякамъ, дививсь очима,
А не бачивъ... Надлетѣвши
Близько такъ почавъ кричать:

„Стѣйте, пѣдлѣ, не втѣкайте!
Я оденъ-однѣській лицарь
Всѣхъ васъ разомъ вызываю
Битись на жите и смерть!“

Въ той моментъ подувъ сильнѣйше-
Вѣтеръ, крыла заскрипѣли,
Швидче почали вертѣтись,
Захитались вѣтряки.

Лицарь взявъ се за наругу.
 „Га, поганць — крикнувъ люто, —
 Хочь бы мали вы ще бѣльше
 Рукъ, нѣжъ клятый Бріарей*),

„Я вамъ тутъ усѣмъ дамъ раду!“
 И зѣтхнувъ до Дульчінеѣ,
 Списъ взявъ низомъ, щитомъ вкрывъ ся,
 Спаявъ острогами коня.

Мовъ безумный кинувсь зъ болю
 Розінанте и що духу
 Полетѣвъ страшнымъ галопомъ
 Прямо къ першому млыну.

Щасте лицарю сприяло:
 Кѣнь не гепнувъ по дорожѣ!
 Своимъ списомъ вѣнъ вѣдъ разу
 Вѣтряка крыло пробивъ.

Але въ тѣмъ повѣявъ вѣтеръ,
 И крыло поперло въ гору,
 А зъ собою й Розінанта
 Й Донъ Кіхота пѣдняло.

Въ тѣй же хвили сильный розмахъ
 Кинувъ ихъ обохъ далеко;
 Лицарь и его коняка
 Полетѣли мовъ грушки.

*) Бріарей, пѣсля вѣруваня Грекѣвъ, бувъ
 сторукий велитень (гігантъ).

Хруснули кѣстки лицарскій,
Клубъ оббивъ собѣ конисько,
И оба на землю впавши
Ворухнутись не могли.

Санчо вздрѣвши се прискочивъ.
„Пане, — мовивъ, — чи-жь то я вамъ
Не казавъ, що зъ вѣтряками
Вы взяли ся воювать?“

„Тихо, Санчо, — мовивъ лицарь, —
Я вже знаю, якъ се сталося:
Се той ворогъ мѣй смертельный,
Фрестонъ чарѣвникъ зробивъ.

„Вѣнъ позавидѣвъ менѣ
Славы й свѣтлой побѣды
И тыхъ велитиѣвъ поганыхъ
Въ вѣтряки перемѣнивъ.

„Але жди ты, поганине!
Всѣ твои чортѣвскіе штуки
Я своимъ мечемъ могучимъ
На капусту посѣчу!“

„Все се зробити Богъ, якъ знає“ —
Мовивъ Санчо и пѣднявши
Лицаря й коня на ноги,
Сѣсти лицарю помѣгъ.

Наче кучма на паницѣ,
Такъ на бакирѣ славный лицарь
На кони сидѣвъ, ажъ Санчо
Запытавъ, що се ему?

„Та болить, небоже Санчо, —
Мовивъ лицарь, — та въ лицарствѣ
Не ведесь такъ, щобъ жалѣтись,
Коли що въ кого болить“.

„„Га, сли такъ, — промовивъ Санчо,
То нехай! Хочъ я волѣвъ бы,
Щобъ вы жалувались, пане,
Якъ чого вамъ не стає.

„Бо про себе я скажу вамъ,
Що не думаю держатись
Сихъ звичаївъ: якъ що-небудь, —
Буду йойкати и кричать“.

Усмѣхнувся на сюю мову
Лицарь. Та що нѣчь запала,
То вони пѣдъ дубомъ въ полю
Розложились на нѣчлѣгъ.

Санчо повечерявъ добре
И побулькотѣвъ зъ барыльця,
Але лицарь въ выснихъ сферахъ
Думкою лѣтавъ — не ѣвъ.

Санчо на травѣ простягъ ся
Тай захрѣпъ мовъ оглашений,
Але лицарь Дульчінею,
Споминаючи — не спавъ.

Такъ скѣнчивъ ся день той славный,
Що имена Донъ Кіхота
И Санчо Панзы по вѣкѣ вѣчный
Въ людскѣй памяти вписавъ.

XV.

Донъ Кіхоть и Санчо Панза,
Вставши не зовсѣмъ то й рано,
Поснѣдавши, що тамъ мали,
Рушили на битый шляхъ.

„Ту, небоже Санчо, буде
Намъ пригодъ, мовъ бобу въ лѣсѣ! —
Мовивъ радѣсно нашъ лицарь,
Підгоняючи коня.

„Тѣлько знаєшь, якъ до бою
Зъ лицаремъ якимъ я стану, —
Ты шануй звичай лицарскій,
Помагать менѣ не смѣй.

„Инша рѣчь, якъ бы на мене
Деякі драбы напали,
Хлопы, слуги, голодранцѣ, —
Тутъ до бою й ты спѣши!“

„Пане любый, — мовивъ Санчо, —
Чоловѣкъ я супокѣйный,
У лицарскѣмъ дѣлѣ дурень, —
Дежъ менѣ вамъ помагать?

„Отъ хиба бы хто на мене
Кинувъ ся, тодѣ, даруйте,
Я якъ зможу и зъумѣю
Боронитись буду самъ“.

Поки ся велась розмова,
Глянь: помалу їдуть шляхомъ
Два черцѣ Бенедиктины
На високихъ, добрыхъ мулахъ.

На очахъ великій, темній
Окуляры, парасолѣ
Розпущеній понадъ ними,
Лисины у каптурахъ.

А за ними пять-шѣсть кроківъ
Їде гарный, крытый повѣзъ,
Въ коло него штыри кѣнній
Й два погоничѣ пѣшкомъ.

Ажъ пѣдскочивъ на сѣдлѣ
Донъ Кіхоть, узрѣвши сее.
„Санчо, — крикнувъ, — ось пригода
Найкраснѣйша зъ всѣхъ пригодъ!

„Голову свою даю,
Що сї чорній два зъ переду,
То могучї чародѣѣ,
Чорнокнижники якїсь.

„А въ колясцѣ сѣй напевно
Вкрадену якусь царѣвну
Пѣдъ сторожею мѣцною
На край свѣта десь везуть.

„Ну, такого я насильства
Стерпѣти не можу, Санчо!
А тї клятї чародѣѣ
Зъ давна допекли менѣ!“

„Господи! — злякавшись дуже
Скрикнувъ Санчо, — тутъ намъ буде
Горше ще, нѣжъ зъ вѣтряками.
Пане, що се вамъ здаєсь!

„Гляньте, се не чародѣѣ,
А черцѣ Бенедиктины,
А въ колясцѣ певно їде
Якесь панство до Севіллѣ.

„Схаменѣть ся, пане любый!
Нѣ зъ попами, нѣ зъ панами
Не вдавайтесь у пригоди,
Бо добромъ не скѣнчите!“

„Санчо, — згѣрдно крикнувъ лицарь,
Не плети, чого не вмѣєшь!
Я кажу: се чародѣѣ!
Заразъ се побачишь самъ!“

И пѣдѣхавши близенько,
Ставъ конемъ посередъ шляху
И до штурму списъ спустивши,
Такъ покрикнувъ до черцѣвъ:

„Вы погане, дѣдьче племя,
Заразъ выпустѣть царѣвну.
Що везете въ тѣй колясцѣ,
Бо инакше вамъ капуть!“

Стали монахи, зжахнулись,
Далѣ кажуть: „Пане любый,
Мы не є погане племя
Анѣ дѣдьче, мы черцѣ.

„Хто тамъ ѣде въ тѣй колясцѣ —
Мы не знаємо. Самі мы
Поспѣшаємъ у святого
Бенедикта монастирь“.

„Брехуны! мене не здуришь!“ —
Крикнувъ лицарь и коняку
Спаявъ острогами, тай прямо
Списомъ на черця погнавъ.

Бувъ бы певно на пролѣтъ
Проколовъ ему живѣтъ,
Та чернець не ждавъ, а зъ мула
Кинувшись, беркиць пѣдъ плѣтъ.

Другій бачить, що бѣда,
Шарпнувъ мула въ бѣкъ уздою,
Скочивъ въ рѣвъ, а вѣдси въ поле
Тай погнавъ на-впроцаны.

Оттаке сповнивши дѣло,
Донъ Кіхоть поѣхавъ гордо
На зустрічъ колясцѣ — славну
Тамъ пригону вѣнъ найшовъ.

А Бенедиктинець бачить,
Що той чортъ у блясѣ вже
На его не дыба душу,
Ажъ вѣльнѣйше вѣдѣтхнувъ.

Ось вѣнъ рачки, хильцемъ-хильцемъ
Выповзъ изъ рова на мула, —
Якъ шурне у чисте поле,
Тѣлько порохъ закуривсь.

Швидко здыбавъ свого фратра,
 Що вѣдсапавшись, край жита
 Ждавъ, що далѣ зъ того буде —
 Ажъ розплакались оба.

„Фратеръ, що за бѣсъ якійсь
 Учепивъ ся насъ? — промовивъ
 Першій. — Що було зъ тобою?
 Вѣнь не вбивъ тебе? пустивъ?“

„За грѣхи се нашѣ, брате —
 Мовивъ другій, чокотячи
 Изъ переляку зубами —
 Смерть зирнула въ очи намъ!“

И оба хреститись стали
 И молитись, та со страхомъ,
 Съ каятемъ у монастирь свѣй
 Манѣвцями поплелись.

XVI.

„Радуйтеся, прекраснѣ дамы, —
 Мовивъ тымчасомъ нашъ лицарь
 Наблизившись до колясы, —
 Вы теперъ свободнѣ вже.

„Чорна шайка та злодѣйска,
 Що васъ силомоць везла
 На затрату, перхла въ поле
 Моимъ списомъ ражена.

„А щобъ знали вы, хто вамъ
Высвѣдчивъ таку прислугу, —
Є се Донъ Кіхоть зъ Ляманшѣ,
Блудный лицарь, вашъ слуга.

„Блудный лицарь, а невольникъ
Дульчінеѣ изъ Тобозо.
Къ нѣй вы їдѣте, їй скажѣте
Все, що я для васъ зробивъ.“

Розбалакавъ ся нашъ лицарь,
И не швидко-бъ и скѣнчивъ,
Ажъ ту наблизивсь до него
Подорожнихъ дамъ слуга.

То Біскаець бувъ, конюхъ.
Зъ мовы лицаря второпавъ
Лишь того, що до Тобозо
Вѣнъ вертатись имъ велить.

Се розлютило его.
„Їдѣть до чорта, пане лицарь!
Не спияйте насъ въ дорозѣ,
Бо васъ забю якъ сверщка“.

Гордо глянувъ Донъ Кіхоть
На слугу. „Слибъ ты бувъ лицарь,
Я бѣ зъ тобою ту лицарску
Мавъ розправу, ты блощицѣ!“

„Я не лицарь? Я блощиця?
Брешешъ, ты сухая тыко!
Я Біскаець, а Біскаець
Кождый лицарь, чортъ бери!“

„Нумо, киньте сю коцюбу
А вѣзьмѣть за шаблю! Я вамъ
Гнетъ покажу, чи я лицарь!“
Такъ Біскаецъ говоривъ.

Не сказавши й слова бѣльше,
Донъ Кіхоть свій списъ вѣдкинувъ,
Вынявъ шаблю й на Біскайця
Рушивъ наче кѣтъ на мышъ.

Та Біскаецъ тожъ не заяць.
Шаблю зъ пѣхвы, а зъ колясы
Вхопивъ подушку вѣзницьку
Шкѣряну замѣсць щита.

Ледво лицаръ наблизивъ ся,
Якъ не втне его Біскаецъ
У рамя! Напевно бувъ бы
Пересѣкъ его на пѣвъ.

Але лицаръ захистивъ ся
Своимъ щитомъ. Не чекавъ
Нашъ Біскаецъ, що дальшь буде,
Але ще разъ рубонувъ.

Въ голову попала шабля,
Вѣдкусил мовъ собака
Часть лицарского шолома,
Ще й пѣвъ уха на закуску.

Гей, розлютивъ ся нашъ лицаръ!
Вставъ у стременахъ, обѣручъ
Вхопивъ мечъ и наче громомъ
Вразъ Біскайця оглушивъ.

Зверха въ тѣмъ мечъ талапнувъ,
Та хочъ не розсѣкъ до разу
Головы за для подушки,
То про те такій мѣцный

Бувъ ударъ, що у Біскайця
Ажъ свѣчки въ очахъ засяли,
Кровъ изъ устъ, изъ ухъ, изъ носа
Брызнула, и вѣнь мовъ снѣпъ

Впавъ на землю. Донъ Кіхоть
Гнетъ зѣскачивъ зъ Розінанта,
До очей єму наставивъ
Вѣстре своего меча.

„Пѣдавай ся!“ — крикнувъ грѣзно.
„Пѣдавайсь, коли не хочешъ,
Щобъ я ту въ отсѣйже хвили
Голову тобѣ вѣдсѣкъ!“

Та Біскаецъ бувъ зомлѣлый,
Лежачи ногами дрыгавъ
И харчавъ, и певно бувъ бы
Не добромъ скѣнчивъ ся бѣй,

Слибъ зъ колясы яснѣ дамы
Бачучи, куды йде дѣло,
Не повисѣдали живо,
Щобъ спасти конюха.

Ось вони просити стали
Лицаря, щоби давъ спокѣй.
„Га, сли такъ — вѣдмовивъ гордо
Донъ Кіхоть, — най буде й такъ.

„Сему лицарю готовъ я
Дарувать жите, лишъ мушу
Ставити одну умову,
Вѣдъ котрой не вѣдступлю :

„Най менѣ вѣнъ прирече
Заразъ ѣхать до Тобозо
И прекрасной Дульчинеѣ
Тамъ вѣддать себе въ услуги“.

„Добре, добре“ — прирекли
Переляканіи дамы,
Навѣтъ не дочувши добре,
Що тамъ лицарь говоривъ.

„Га, сли такъ, — сказавъ нашъ лицарь —
То прощайте, красніи дамы!“
И вклопившись чемно, сѣвъ
На коняку тай поѣхавъ.

XVIII.

Не поѣхавъ десять кроковъ
Донъ Кіхоть, до того мѣсця,
Де лишивъ бувъ Санчо Панзу,
Коли сей на землю — тыць!

„Пане — каже, — отъ теперъ вы
Певно царство вже здобули,
То зволѣтъ менѣ въ владане
Дать обѣщанный островъ!“

„Сыну мой — вѣдмовивъ лицарь —
 Не здобувъ я ще осгрова,
 Тѣлько стративъ ось пѣвъ уха, —
 Та Богъ ласкавъ ще на насъ!“

„Тай болить же кляте ухо!
 Отъ бы такъ при собѣ мати
 Фляшку дивного бальзаму —
 Мовъ рукою-бъ вѣдняло!“

„Що се за бальзамъ?“ — спытавъ
 Санчо выдобувши ваты,
 Ухо пану завязати.
 — „Фераграса той бальзамъ!“ —

Мовивъ лицарь. — „Всякѣ рапы,
 Всякѣ болѣ въ одной хвилѣ
 Гоить. У лицарскихъ книгахъ
 Много писано о нѣмъ“.

„Щобъ намъ тѣлько до господы,
 Я зварить его зѣумѣю,
 А тодѣ всѣ битвы, рапы,
 Навѣть смерть намъ не страшна.“

Але тутъ побачивъ лицарь,
 Що шоломъ его ще гѣрше
 Пофалатаный нѣжъ ухо, —
 И розлютивсь такъ що страхъ.

„Бий мене Господня сила,
 Сли я буду хлѣба ѣсти,
 Воду пити, въ хатѣ спати,
 Поки не помщусь за се!“

„Пане — мовивъ Санчо Панза, —
 Не кленѣть ся такъ страшенно,
 Бо прийде ся довго ждати,
 А той лицарь вже геть-геть.“

„Ну, то поки не здобуду,
 Въ бою свѣжого шолома!“ —
 Такъ поправивъ ся нашъ лицарь,
 И поѣхали оба.

Їдуть, їдуть, їдуть шляхомъ —
 Не стрѣчаєсь жадень лицарь.
 Щастє ще, що проти почи
 Пострѣчались пастухи.

Стадо кѣзъ вони ту пасли.
 Козы спали вже въ кошарѣ,
 Пастухи пекли козятко
 На вечерю. Въ самый часъ

Лицарь нашъ и его чура
 Въ ихъ компанію прибули.
 До своєї ихъ вечерѣ
 Запросили козярѣ.

Правда, дивною здала ся
 Имъ чудна лицарська зброя
 И балаканє чудацке,
 Але въ своѣй простотѣ

Думали: „Мабуť въ столиці
 На панѣвъ така вже мода
 Надѣйшла, то й Богъ изъ ними!
 Але лепскій панъ якійсь!“

Якъ кôзлятину поѣли
И виномъ єѣ запили,
На закуску передъ гостей
Дали жолудъ пастухи^{*)}).

Взявши въ руку жолудину
Лицарь нашъ подумавъ хвилюку,
А вôдтакъ „уста отверзши“
Ось яку промову втявъ :

„О щасливѣ тѣ столѣтя
Предковѣчнѣ, що ихъ пыѣ
Золотымъ вѣкомъ зовемо —
Не для того золотымъ,

„Що въ нихъ золого, якъ пыѣ
Надъ усе було въ цѣнѣ —
А щасливѣ за про тее,
Що незвѣснѣ въ нихъ були

„Тѣ слôвця: „мое“, „твое“!
Все тодѣ було ще спôльне.
Всякову земля прещедра
День у день давала страву.

„Жолудъ ось така смачная,
Мѣдъ, що въ дупла пчолы зносять,
Се була єдина страва
Преблаженныхъ тыхъ людей.

^{*)} Въ Испаніѣ є така жолудъ, котру можна
ѣсти людямъ.

„Хрусталева водаця,
 Се бувъ ихъ напѣй здоровый,
 А кора зъ деревъ высокихъ —
 Одѣжъ и хатчина вразъ.

„Та за те була въ нихъ згода,
 Єднѣсть, супокѣй, братерство!
 Не пороли маму-землю
 Острымъ плугомъ ще тодѣ.

„Ненарушуване поле
 Добровѣльно имъ давало
 Все, чого було имъ треба —
 Не було богатыхъ, бѣдныхъ.

„Безъ прикрасы и безъ строфвъ
 Непорочніи дѣвчата
 Весело тодѣ гуляли
 И безпечно по лѣсахъ.

„Простымъ щирымъ, яснымъ словомъ
 Не сонетами крутыми,
 Зъ сердца къ сердцю промовляла
 Молодечая любовь.

„И жила святая правда,
 Непохитна справедливѣсть
 Мѣжъ людьми: розбоѣ, вѣйны
 Ще й не снились имъ тодѣ.

„Не було царѣвъ нѣ дукѣвъ,
 Нѣ судѣвъ нѣ криміналовъ,
 Нѣ катѣвъ анѣ злочинцѣвъ —
 Всѣ були браты, всѣ люде.

„Такъ було колись! А нѣнѣ?“ —
 И зѣхнувъ нашъ лицаръ важко,
 И повѣвъ довкола окомъ,
 Та якій побачивъ видъ?

Пастухи и Санчо Панза,
 Що нѣ въ зубъ не розумѣли,
 Що й до чого вѣнъ говорить,
 Всѣ послули край огню.

„Онъ якъ!“ — мовивъ славный лицаръ.
 Похитавши головою, —
 Вѣнъ махнувъ лишень рукою,
 Лягъ и такожъ гнеть заснувъ.

XIX.

Мовъ зелѣзный вовкъ на небо
 Вылѣзло горюче сонце,
 Розбудило Донъ Кіхота,
 Розбудило пастухѣвъ.

Поснѣдавши, що тамъ Богъ давъ,
 Донъ Кіхоть и славный чура
 Поплелися далѣ шляхомъ,
 Щобъ бѣды собѣ шукать.

На полудне потомленій
 Вѣхали въ лѣсокъ, пустили
 Розінанта на полянку,
 А самі лягли спочить.

Та лихе якесь хотѣло,
Що на той самой полянцѣ
Спочивать лягли Янгезы,
Славні въ краю конюхи.

Конѣ ихъ такожь тамъ паслись.
Що тамъ зъ ними Розінанте
Мавъ за дѣло — Богъ се знає,
Та дійшло до пастукѣвъ —

Чи то до копытъ. Ударивъ
Розінантѣ одну коняку,
Такъ що та перевернулася —
Розѣзлилися конюхи.

Збѣглись, тай давай палками
Молотити Розінанта,
Такъ що той приголомшений
Мовъ небѣжчикъ ниць упавъ.

Се побачивъ славный лицарь,
Схопивъ ся и вынявъ шаблю.
„Санчо — крикнувъ — сю обиду
Мусимо на нихъ помстити“.

„Що тамъ, пане, за обида —
Мовивъ Санчо — вы дивѣть ся:
Насъ ту два, а ихъ зо двадцять,
Мы имъ рады не дамо!“

„Що тамъ двадцять! — крикнувъ лицарь
Я оденъ за сто ихъ стою!“
И не гаючи ся довше,
На Янгезѣвъ налетѣвъ.

Гей, якъ першого тарахнувъ,
Записавъ му йоръ на лѣкти,
Кровця брызнула довкола.
Крикнувъ зъ болю той конюхъ.

А ту зъ заду й Санчо Панза,
Тежъ здобувшись на вѣдвагу,
Якъ не лусне по макѣвцѣ
Ще одного конюха. —

Спудились мои Янгезы,
Але бачучи, що тѣлько
Два якійсь на нихъ напали,
Заразъ кинулись до нихъ.

Обступили ихъ довкола
Тай лупъ-цупъ, измолотили
Чисто на квасну квасницю
Палицями ихъ обохъ.

А побачивши, що лицарь
И слуга лежать мовъ трупы,
Швидко зъ кѣньми спакувались
Тай дали копытамъ знать.

Довго, довго ще лежали
Мовчки лицарь нашъ и Санчо,
И не рушались, неначе
Пильно слухали чмелѣвъ.

Далѣ обѣзвавъ ся Санчо:
„Пане, пане, Донъ Кіхоте!“
— „Га“ — озвавъ ся Донъ Кіхоть.

Санчо: „Отъ теперь бы то намъ, пане,
Дуже здався той чудовый
Харабарсовый бальзамъ!“

Д. Кіх.: „Е, чого-бъ тодѣ намъ треба!
Та кленусь тобѣ, мѡй друже,
Не мине два дни, а певно
Будемъ мати той бальзамъ!“

С. „Не мине два дни? А якъ вы
Думаете, пане любый,
Кѡлько днѣвъ мине, закимъ мы
Зможемо на ноги встать?“

Д. К. „Що до себе, справдѣ, друже,
Я сказать сего не можу.
Ну, та самъ я тому виненъ!
Се-жъ не лицарѣ були.“

„Тѡлько зъ лицарями битись
Рѣчь моя, а прочу зграю
Ты, мѡй друже, самъ повиненъ
Мовъ Самсонъ той побивать.“

С. „Пане, чоловѣкъ я тихій!
Побивать нѣкого въ свѣтѣ
Не бажаю и не буду.
Богъ изъ ними зъ усѣма!“

Д. К. „Санчо, ось ты якъ говоришь!
А островъ бы хтѣвъ дѡстати.
Алежъ тамъ прийдесъ, небоже,
Часто бунты усмирать.“

С. Ей, Господь тамъ зъ тымъ островомъ!
 Радше силуймо ся встати
 Та пѣднати Розінанта
 Та шукати нѣчлѣгу.“

Д. К. Охъ, охъ, охъ! Болятъ же крыжъ!
 Всѣ кѣстки мовъ перебитѣ...
 Нѣ, небоже, я не встану,
 Хоть прийдесъ ту й пропадать.“

С. „Ну, скажѣте, любый пане,
 Чи то все въ лицарскѣмъ стаѣ
 Оттакѣ грады та тучѣ
 Лицарямъ на плечѣ йдутъ?“

Д. К. „Санчо, Санчо! Сто разъ гѣршѣ
 Муки, болѣ и пригоды
 Мусѣли неразъ терпѣти
 Попередники мои!

„Лицарь Амадѣсъ, попавшись
 Въ руки врага, до стовпа
 Бувъ привязанный и битый
 Кѣньскою уздою добу.

„Лицарь Фебъ попавъ ся въ руки
 Врага, и той давъ наказъ
 Изъ пѣску, кремѣня й леду
 Левативу дать ему.“

Такъ балакали нещаснѣ,
 Поки врешѣ Санчо Панза
 Змѣгъ ся йойкаючи встати
 Й лицаря пѣдратувать.

Пѣдняли оба коняку.
 Та що зъ того: анѣ лицарь
 Силъ не мавъ на нѣмъ сидѣти,
 Анѣ кѣвъ — его нести.

Оттодѣ то Санчо Панза
 На осла мовъ мѣхъ половы
 Натерхавши свого пана,
 До осла коня припавъ.

Самъ же взявъ осла за повѣдъ
 И помаленьку, що хвиля
 Проклинаючи лицарство
 И Янгезѣвъ, рушивъ въ путь.

Щасте бѣднымъ посприяло.
 Не проѣхали и мильку,
 Якъ натрафили гостинець
 И шинокъ на роздорожу.

Ажъ перехрестивъ ся Санчо.
 Але Донъ Кіхоть якъ тѣлько
 Вздръвъ шинокъ, такъ заразъ зъ него
 Пышный замокъ изробивъ.

Чура, кѣвъ, осель и лицарь,
 Наче пѣвтора нещастя,
 Вѣѣхали у двѣръ шинковый —
 Щѣ то тамъ спѣткае ихъ?...

XX.

„Вѣдчиняйте замку брамы,
Привитайте цвѣтъ лицарства!“
Такъ деклямувавъ нашъ лицарь
Лежачи вдовжъ на ослѣ.

„Гей шинкарю!“ — мовивъ Санчо, —
„Двохъ небѣжчикѣвъ приймѣте,
Хочъ живыхъ ще, та такихъ,
Що до смерти имъ три чверти.“

„Щожъ се вамъ?“ шинкаръ пытає.
„Еть, туманъ якійсь опутавъ:
Гримнули мы въ пропасть кляту
И страшенно потовклись!“

Добродушный бувъ шинкаръ,
Ще добрѣйша въ него жѣнка,
Та не мали де крѣмъ стайнѣ
Своихъ гостей помѣстити.

Лягъ на постели нашъ лицаръ,
А край него на земли
Санчо Панза на соломѣ
Пѣдъ дѣравымъ петекомъ.

Добродушная шинкарка
Принесла воды, оливы
Та шматинѣ, обомъ помыла
Та перевязала раны.

„Богъ вамъ заплатъ, ясна панѣ!“
 Мовивъ лицарь. — „Ще лишъ нынѣ
 Ваша помѣчь намъ потрібна —
 Завтра й чортъ намъ не страшный.

„Завтра я не сплю, не їмъ,
 Поки не зварю чудовый
 Ферабрасовый бальзамъ
 И всѣхъ болѣвъ не позбудусь!“

Глянула на Донъ Кіхота
 Та шинкарка, мовъ на тура,
 Тай пытає Санчо Панзы,
 Що їй выдавсь розумнѣйшимъ:

„Хто се є вашъ панъ, мѡй друже?“
 „О, мѡй панъ, се славный мужъ! —
 Мовить Санчо, — найблуднѣйшій,
 Найхрабрѣйшій мѣжъ лицарствомъ!“

„Чомъ же се вѡнъ найблуднѣйшій?
 Що за гѡднѡсть се така?“
 „О, се гѡднѡсть страхъ велика:
 Нынѣ букѡвъ повнѣ плечѣ,

„Завтра царство и корона
 И островъ для чуръ въ додатку.“
 „Чомъ же вы — пыта шинкарка —
 Не здобули й графства ще!“

„О, ще часъ короткій, панѣ!
 Мѣсяця не ма, якъ мы
 Їздимо пригодъ шукати.
 Тай пригоди тѣ, що доси

„Намъ лучали ся, були
Все дрантивѣ. Та сли Панъ Бѣгъ
Дастъ намъ выдержать всѣ бѣды,
Буки, болѣ, битвы ѣ глумъ,

„Що намъ суджено, то певно
Не мине насъ царство-панство.“
Такъ балакавъ Санчо Панза,
Поки зъ горя не заснувъ.

Та не такъ то легко спати,
Якъ усѣ кѣстки ѣ суставы
Порахованѣ ломачемъ
Та пописанѣ синцями.

Тожъ якъ тѣлько засвитало.
Пробудивъ ся Донъ Кіхоть,
Пробудивъ ся ѣ Санчо Панза,
Але жаденъ встать не мѣгъ.

Довго ще вони чекали,
Розмовляли и стогнали,
Поки не прийшовъ шинкаръ
Глянуть, чи вони живѣ ще.

„Гей, вельможный пане графе! —
Мовивъ лицаръ — майте ласку.
Дать намъ трохи розмарину,
Соли и вина ѣ оливы!“

Добродушный бувъ шинкаръ;
Бачить, що людина хора
И плете щось у горячцѣ —
Давъ усе, о що просили.

Ледво не ледво зволѡкъ ся
 Донъ Кіхоть зъ твердого лѡжка,
 Замѣшавъ свѡй лѣкъ въ горшку
 И поклавъ его варить.

Клекотить въ горшку бальзамъ,
 Лицарь стогне та хрестить ся,
 Шепче „Нá мори, на мори,“
 Хуха, дмуха и плюе.

Якъ зварилась мѣшанина,
 Вѡнъ зѡлявъ єѣ въ флящину,
 А изъ решты, що лишилась,
 Выпивъ добру половину.

Тай огидный же бувъ смакъ!
 Ледви выпивъ лѣкъ свѡй лицарь,
 Щось въ нѣмъ рявкнуло: у-е!
 Мовъ бы ложку впхавъ у горло.

Выдавъ зъ себе все бѣдакъ,
 Ще й позавчорашну жолудь,
 А зъ страху та задавлѣня
 Весь троистымъ потомъ вмывъ ся.

„Положѣть мене й укрийте!“
 Простогнавъ нещасный лицарь,
 Але заразъ же заснувъ,
 Спавъ якъ камѣнь три години.

Сонъ, зворушене и пѡтъ
 Покрѣпили въ него силы,
 Вставъ освѣженный здоровый,
 Що хочъ заразъ ѣдъ въ похѡдъ.

Ажъ въ долонѣ плеснувъ Санчо.
 „Чудо сталося зъ моимъ паномъ!
 Очевидно є се дѣло
 Пречудовного бальзаму!“

И вѣнъ смѣло вхопивъ горщикъ,
 Духомъ выпивъ все до дна.
 Ой, та швидко неборака
 Свѣтъ весь и бальзамъ проклявъ.

Якъ почавъ той варъ огидный
 Въ животѣ его лоточить,
 Нудить, мучить и млоити —
 То вѣнъ зъ болю вивсь якъ вюнъ.

Почало щось пѣдступати
 То пѣдъ серце то пѣдъ горло,
 Такъ що Санчо справдѣ думавъ,
 Що вже смерть его прийшла.

„Санчо, сынку!“ — мовивъ лицарь
 За чоло его держачи, —
 „Що зъ тобою? Ой а може
 Се тому, що ты не лицаръ?“

„Горе мому всьому роду!“
 Зойкнувъ Санчо. „Сли вы знали,
 Що сей варъ лишъ для лицарѣвъ,
 То по що-жъ менѣ дали?“

Та въ тѣй хвили вже бальзамъ.
 Перемѣгъ натуру Санча
 И експльозія страшенна
 Все нутро его стрясла.

Довгий бувъ, страшний выбухъ,
И не покрѣпивъ вѣнь Санча,
Але змучивъ такъ, що бѣдний
Ледво на ногахъ державсь.

Та не ждалось Донъ Кіхоту.
Самъ вѣвъ осѣдлавъ коняку,
Зануздавъ осла, и Панзѣ
Сѣсти на сѣдло помѣгъ.

Ой не встигъ нашъ славный лицарь
Зъ мѣсяця рушити хочъ крокомъ,
Ажъ ту вийшовъ панъ коршмарь
И низенько поклонивъ ся.

„Пане графе“ — мовивъ лицарь, —
Славно вы насъ угостили.
Чимъ же бѣ мѣгъ я вамъ вѣддячить,
Будьте ласкаві, скажѣть.

„Може є у васъ якій
Ворогъ, кривдникъ, супостатъ,
То вкажѣть єго, а силѣ
Моихъ рукъ вѣнь не уйде.“

„Пане лицарю, — вѣдмовивъ
Гнетъ коршмарь, — якимъ у бѣса
Графомъ я вамъ показавъ ся?
Я коршмарь собѣ, тай годѣ.

„Силы вашихъ рукъ не треба, —
Зъ кождымъ ворогомъ и самъ
Я собѣ вже раду дамъ,
А вы, пане, заплатѣть!“

„Що, платити?“ — крикнувъ лицарь.
 Се не замокъ, якъ я думавъ,
 А шинокъ собѣ звычайный?“
 „Такъ, шинокъ“ — сказавъ коршмарь.

„Га, сли такъ, то знай, коршмарю,
 Що блукаюче лицарство
 Не платить нѣгде нѣколи
 За гостину по шинкахъ.

„Всѣ его гостять бесплатно
 За тѣ труды, невыгоды,
 Що воно терпять по свѣтѣ,
 Щобъ невинностьъ боронить.“

„Все те, панцю, чиста байка,“ —
 Рѣкъ коршмарь. „У мене такъ е:
 Хто ночуе, ѣсть и пе,
 Мусить за се все платити.“

„Е, ты дурень!“ — скрикнувъ лицарь,
 Давъ остроги Розіанту,
 Выскочивъ за браму й хутко
 Геть у поле почвалавъ.

„Онъ якъ!“ — закричавъ коршмарь,
 „Ну, чекай же! Втѣкъ панъ лицарь,
 То вже не втече панъ чура.
 Гей, ты мой! плати за все!“

„Я? — озвѣривсь Санчо Панза, —
 Я платити? Сли мой панъ
 Не платить, то й я лицарске
 Право не буду ломать.“

„Хло, та я тобѣ всѣ кости
Поломаю“ — рѣкъ коршмарь.
„Хочь сѣчѣть мене живого,
А я й феника не дамь!“

На сю сварку позбѣгались
Иншій гостѣ, що въ тѣй коршмѣ
Ночували — шаповалы,
Ковалѣ та шматярѣ!

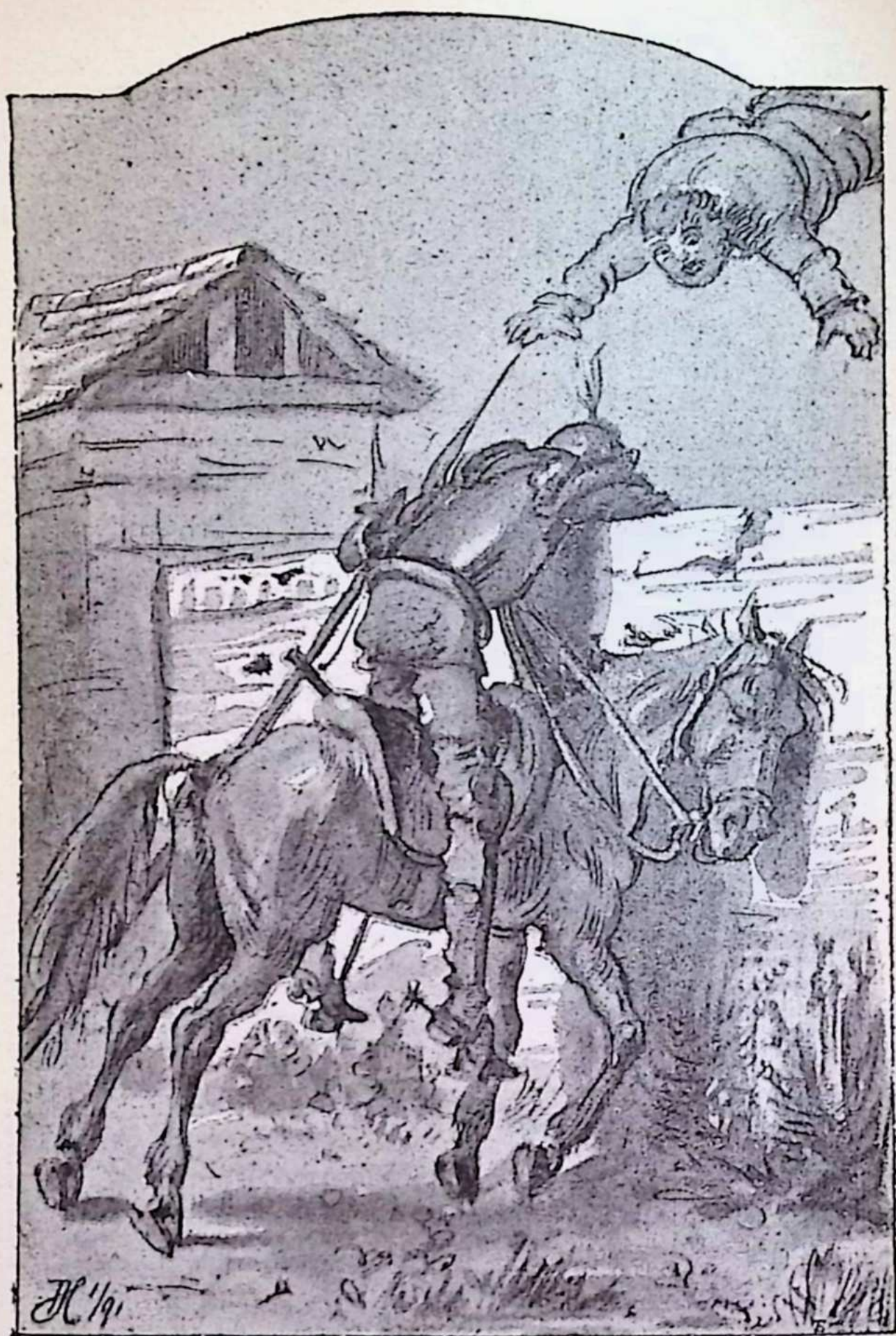
Вчувши, про що рѣчь зайшла,
Скочили наразѣ до Панзы
И стягли его зъ осла,
И лишь моргнули по собѣ.

Заразѣ принесли изъ коршмы
Грубый коцѣ, простерли добре,
По краямѣ забрали въ руки,
Панзу бухнули на коцѣ.

Въ тѣй же хвили розмахали —
Гупъ! и Санчо мовъ ворона
Зъ розмахомѣ летѣвъ у гору —
Гупъ! и зновъ на коцѣ упавъ.

Гей, якъ стануть опалати!
Мовъ опука бѣдный Санчо
То лѣтає, то спадає,
А кричить, кричить, кричить.

Вчувъ сей крикъ могучій лицарѣ,
Обернувъ ся — Боже милый!
Розпростерши руки й ноги
Санчо наче птахъ лѣта!

Рушивъ чуръ на по́дмогу,
Та була заперта брама,
Перелѣзти жь черезъ муръ
За слабый бувъ бѣдный лицарь.

Сидячи на Розінантѣ
Вѣнъ одно зробивъ, що мѣгъ:
Клявъ, ганьбивъ катѣвъ поганыхъ,
Але тѣ лишъ реготались.

Ажъ набавившись до волѣ
И втомивши ся, пустили
Санчо Панзу; вырвався бѣдный
Зъ коршмы, мовъ зъ керницѣ кѣтъ.

XX.

Пражить сонце якъ наняте.
Утруджені и нещасні
По безлюдномъ шляху ѣдуть
Санчо Панза й Донъ Кіхоть.

Ажъ наразъ знялась на шляху
Передъ ними величезна
Курява, мовъ сѣра хмара
Валомъ по степу лягла.

„Санчо, друже! — скрикнувъ лицарь —
Ось таланъ нашъ, наше щасте!
Бачишь, вѣйско величезне
Выступае противъ насъ!“

„Пане, гляньте, — мовивъ Санчо, —
 Онде є мабуть и друге!“
 И вказавъ на другу хмару,
 Що наближувалась зъ боку.

„Такъ и є! — промовивъ лицарь, —
 Се два вѣйска, два ворожї
 Ту для битвы выступають.
 О я знаю, знаю ихъ!

„Глянь, ось противъ насъ надходить
 Алїфанфаронъ поганецъ,
 Царь острова Трапобаны,
 И зъ нимъ тридцять шѣсть языкъ.

„А се зъ боку йде зъ нимъ битъ ся
 Царь Пентаполїнъ, володарь
 Гарамантѣвъ — христїянську
 Вѣнъ релїгїю держить.

„Є дочка у него гарна.
 Алїфанфаронъ доконче
 Хтѣвъ єѣ за жѣнку взяти,
 Та Пентаполїнъ не давъ.

„Вѣдречи ся Магомета,
 Попали Коранъ фальшивый,
 То тодѣ дочку дѣстанешъ“ —
 Такъ казавъ Пентаполїнъ.“

„Добре мавъ! — озвавъ ся Санчо —
 Оттакому пану певно
 И допомогти не жаль!“
 „Такъ и зробимо!“ рѣкъ лицарь.

„Та мы зѣдьмо на сей горбикъ,
Щобъ докладно озирнути
Арміѣ обѣ й лицарство,
Що надходить въ ихъ рядахъ“.

Стали. Курява страшенна
Все змагалась, наближалась,
Нѣчогосьнько крѣзь неѣ
Видѣти не можъ було.

Та въ уявѣ Донъ Кіхота
Все снувавъ ся безконечный
Рядъ героѣвъ — въ тѣмъ туманѣ
Вѣнь побачивъ ихъ усѣхъ.

„Глянь, о Санчо, онде лицарь
Въ жовтѣй збруѣ, се Лоркалько, —
А тамтой въ плащи зеленѣмъ —
Мікоколембо страшный.

„Онде велитень могучій
Брандабарбаранъ зъ Боліша, —
А гетьманъ отсеи купы
Тімонель изъ Каркажоны“.

И пошовъ нашъ лицарь купу
Именъ, гербѣвъ и краѣвъ
Вычисляти; Панза слухавъ,
Обзиравъ ся — и не бачивъ.

„Пане! — скрикнувъ вѣнь на-
Де у бѣса тѣ героѣ, [рештѣ, —
Велитнѣ и збруѣ й гербы?
Я не бачу нѣчогосько!“

„Якъ то? — мовивъ Донъ Кіхоть,
Чи-жь не чуешь: сурмы грають,
Конѣ ржуть, кѣтлы гукають,
Барабаны торохтять?“

„Я лишъ чую — мовивъ Санчо —
Якъ блеють ягнята й вѣвцѣ,
Дзвонять дзвоники на шняхъ,
Туцкають ся бараны“.

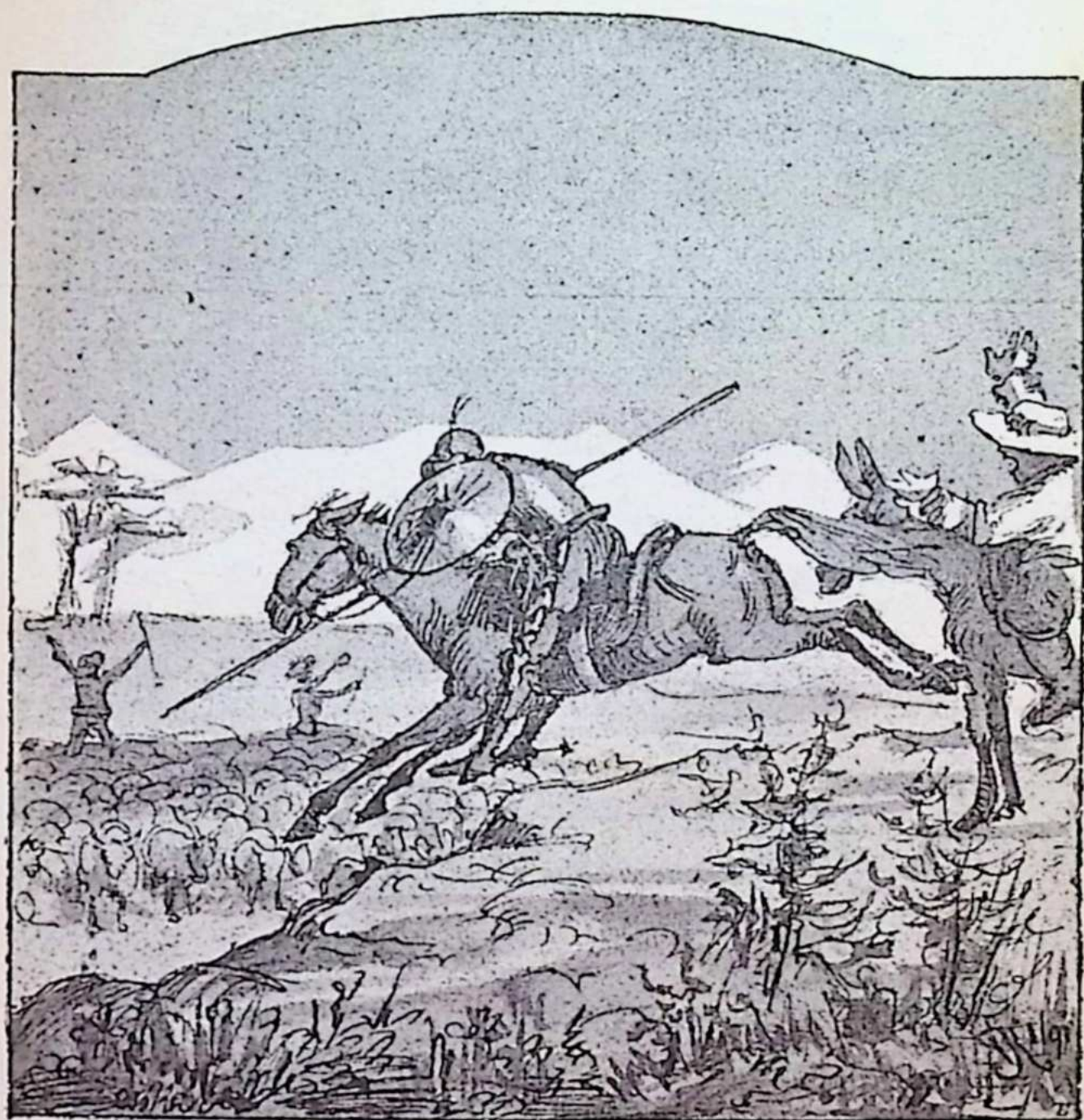
Такъ воно й було на дѣлѣ.
Тѣ два вѣйска то були
Двѣ овечѣ турмы, — Санчо
Ажь теперъ се розглядѣвъ.

„Боягузъ ты, любый Санчо, —
Мовивъ лицарь, — се лишъ страхъ
Передъ битвою два вѣйска
Въ бараны тобѣ змѣнивъ.“

„Та сиди ось тутъ! Я самъ
Кину ся въ ту битву люту.
Мечъ мѣй выстарчить, щобъ славу
На нашъ бѣкъ перехилить“.

Шпигонувши Розінанта
Донъ Кіхоть пустивъ ся дочваль
Прямо мѣжь овече стадо
Тай давай рубать, колоть!

„Гей, за мною, вы героѣ,
Пентаполіна дружино!
Биймо Аліфанфарона
И его полки погані!“

Бачучи такеє диво
Вовчарѣ зжахнулись зъ разу, —
Далѣ видять, що нашъ лицаръ
Коле, топче баранѡвъ.

„Гей, ты мой! — вони скричали, —
Чи сказивъ ся? Що ты робишь?
Дай спокѡй! Се нашій вовцѣ!“
Але лицаръ мовъ не чувъ.

„Де ты, Алѣфанфароне?
Покажи ся, стань до бою!
Донѣ Кіхоть тя вызиває —
Трусє пѡдлый, гинь, пропадь!“

И вѡнѣ сѣкѣ, коловѣ, товкмачивѣ
Баранѡвъ, немовъ се кровній
Вороги єго, ажъ лютѡсть
Верхъ взяла у вовчарѣвъ.

Гейже вхопили за пращѣ
Тай давай бомбардувати
Донѣ Кіхота камѣнцями
Завбѡльшки якъ пястуки.

Гнетъ оденѣ попавѣ му въ бѡкѣ,
Такъ що ажъ въ нѣмѣ духъ заперло;
Лицаръ думавѣ, що смертельну
Рану хтось єму нанѣсѣ.

Хопивѣ фляшечку зѣ бальзамомѣ, —
Тѡлько що почавѣ бувѣ пити,
Якъ не лусне другій камѣнь —
Выбивѣ фляшку зѣ рукѣ єму.

Та не лишь самую фляшку,
 Выбивъ зъ пять зубѡвъ изъ рота,
 Такъ що лицарь наче горстка
 Зъ Розінанта впавъ на землю.

Вѡвчарѣ перелякались,
 Думали, що лицарь вбитый, —
 Похапавши баранѡвъ
 Пораненыхъ — гейже втеки.

У страху надбѣгъ и Санчо.
 Вѡнъ на горбику ажъ трѣскавъ,
 Такъ кричавъ на свого пана,
 Щобъ давъ спокѡй баранамъ.

„Вы живѣи ще, пане, пане?
 Чи-жь я не остерѣгавъ васъ,
 Що се бараны? Ой Боже,
 Що-жь вы наробили, га?“

„Тихо, Санчо, — мовивъ лицарь, —
 Се той чарѡвникъ проклятый
 Зновъ зробивъ намъ сѣго збытка,
 Вѡйско въ бараны змѣнивъ.

„Та я ще ему досолю!
 А теперъ коли-бъ воды де!
 Бачъ, у мене кровь изъ рота
 Якъ дзюрчить — зубѡвъ нема!“

И на Розінанта сѣвши,
 Держачи ся за болючѣи
 Вилицѣ, поплѣвъ ся лицарь
 Въ слѣдъ за Санчовымъ осломъ.

XXII.

Щобъ хочъ троха розбървати
 Донъ Кіхота въ лютѣмъ болю,
 Розпочавъ балакати Санчо,
 Що прийшло єму на умъ.

„Знаєте, коханий пане,
 Чомъ се наші всѣ пригоди
 Такъ кѣнчать ся нещасливо
 Дручемъ, бучемъ та камѣнемъ?”

„Я гадаю, що за вашъ
 Грѣхъ великій. Спогадайте:
 Вы-жъ дали страшну присягу,
 А сповнить єѣ забули.

„Присягли не їсти хлѣба,
 Пѣдъ дахомъ не спати, доки
 Не здобудете шолома
 Кращого, якъ той на васъ!”

— „„Санчо, Санчо! — скрикнувъ
 У щасливую годину [лицарь, —
 Ты сказавъ се! Бачь, онъ їде
 Лицарь зъ шоломомъ блискучимъ!

— „„Знаю сей шоломъ я, знаю!
 Се шоломъ неоцѣненный
 Многославного Мамбріна —
 Богъ менѣ его несе!““

„Пане, — мовивъ Санчо Панза, —
 Що се за шоломъ? Се-жь вѣде
 Изъ Сеговіѣ цирюльникъ
 Зъ тазкою на головѣ.“

— „„Не слѣпый я, брате Санчо, —
 Мовивъ лицарь, — бачу добре,
 Що шоломъ той пречудовый
 Попсувала зла рука.“

— „„Проклятущій чародѣѣ
 Цирюльницку тазку зъ него
 Намагали ся зробити,
 Але се имъ не вдалось!“

— „„Ось чекай, хочь якъ недужій,
 Я до бою зъ симъ поганцемъ
 Стану и шоломъ сей знатный
 Мушу нынѣ ще здобуть!““

И закимъ ще Санчо Панза
 Змѣгъ спинити Донъ Кіхота,
 Вже сей низомъ списъ спустивши
 На цирюльника летѣвъ.

— „Стѣй, погана, зла личино! —
 Верещавъ крѣзь бѣль нашъ лицарь,
 — Гинь изъ моихъ рукъ, а нѣ, то
 Сей шоломъ менѣ вѣдай!“

Спудивъ ся цирюльничина,
 Кинувъ тазку, палку й торбу,
 Самъ же — подавай Богъ ноги —
 Въ кукурузы тѣлько шустъ!

— „Га, моя побѣда, Санчо! —
Скрикнувъ лицарь. — Бачь помана
Щезла, а шоломъ чудовый
Ось у мене вже въ рукахъ!“

И вѣнъ гнетъ пробивъ двѣ дѣрки
Въ тазѣ, и продягъ шнурочокъ,
Щобъ пѣдъ бороду надѣти —
И готовый бувъ шоломъ.

Санчо-жъ тымъ часомъ радѣській,
Що такъ дешево скѣнчилась
Ся пригода, хопивъ торбу,
Що цирюльникъ бувъ повергъ.

У торбинѣ хлѣбъ бувъ, сало,
И цибулька и плящина
Доброго вина. — „Се, пане,
Ще цѣннѣйше, якъ шоломъ!“

Заразъ стали, покрѣпились.
Донъ Кіхоть на зубы йойкавъ;
Щобъ хочъ троха розбѣрвати
Пана, Санчо зновъ почавъ:

„Ну, давъ Богъ, коханий пане,
Що хочъ по часѣ, присягу
Вы сповнили. Та все-жъ доси
Зломана була вона!“

— „Охъ, и самъ я се мѣркую, —
Мовивъ лицарь, — и за теѣ
Вже придумавъ я покуту
По лицарски вѣдбувать.

— „Бачишь, друже мѡй, сѣ горы,
Вѣковымъ покрытѣ лѣсомъ?
Тамъ поѣду я, въ найглибшѣй
Дебры та яры забѣсь.

— „Скину зѣ себе збрую й одѣжь,
Вѡдречусь напою й стравы,
Буду жити корѣнцями
И томити ся чутемъ.

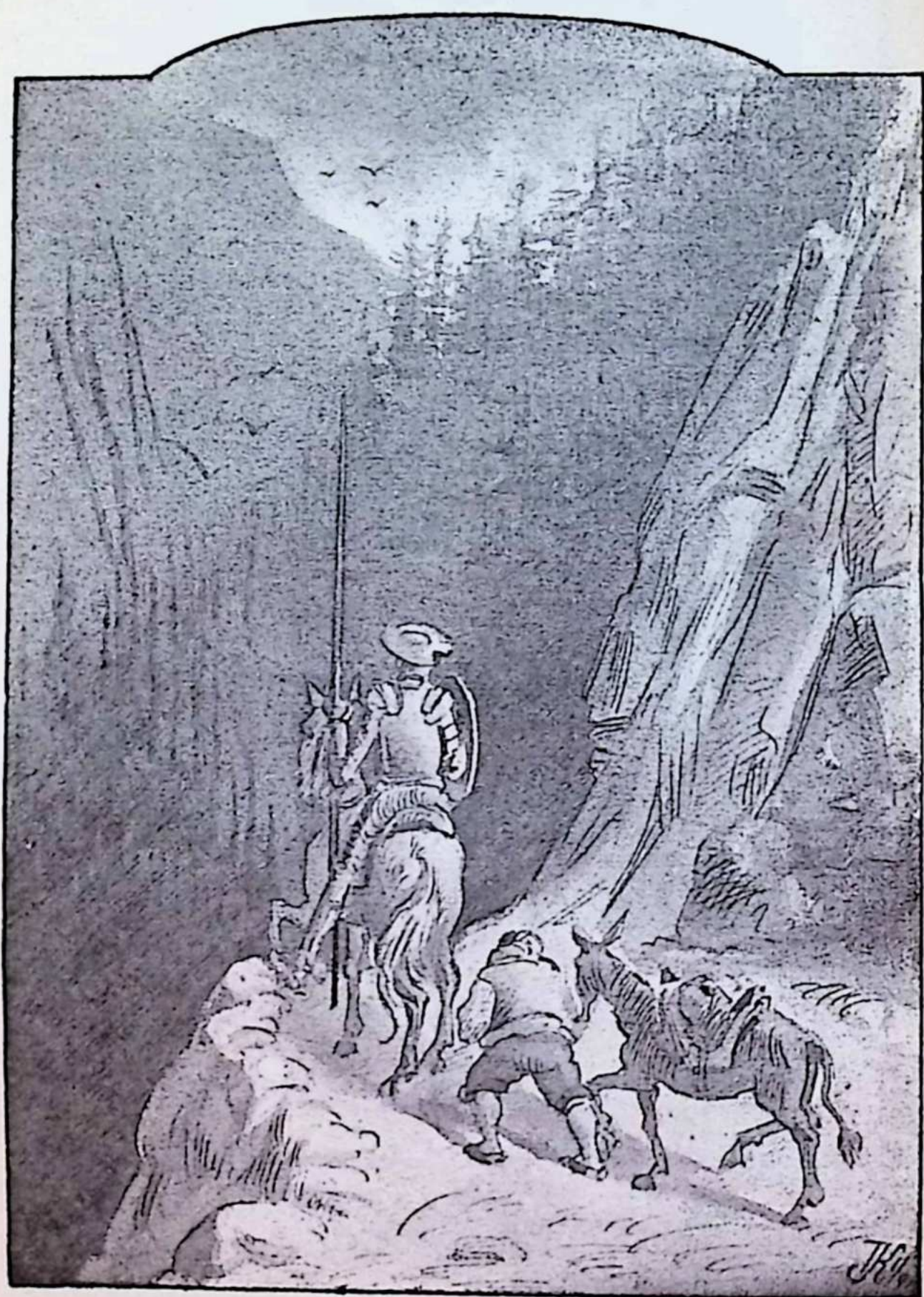
— „Ты-жь до моеѣ Дульчѣнеи
Зѣ листомъ, друже мѡй, поѣдешь,
Все ѣй скажешь, що для неѣ
Я терпѣвъ и ще терплю.

— „Все ѣй скажешь, и допоки
Призначить менѣ ся панѣ
Такъ томити ся въ пустыни,
Поти буду я терпѣть.

— „Се могучая покута :
Всякѣ чары вна ломае,
И євъ вѡдбувши, смѣло
Рушу свѣтъ весь здобувать!“

Здивувавъ ся Санчо Панза
Про таку покуту вчувши.
Та его манила думка
Зѣ листомъ ѣхати домѡвъ.

Тожъ не дуже й сперечавъ ся,
Надто ще, коли панѣ лицарь
Всю покуту бравъ на себе,
А его морить не хтѣвъ.

И поѣхали у горы
Вѣковымъ покрытї лѣсомъ,
У яры глибокї й дебры,
Такъ, що й свѣта не видать.

Тамъ злѣзъ лицарь зъ Розінанта
И заходивъ ся писати
Листъ любовный — та на лихо
Атраменту не було.

Ось вѣнъ кровь пустивъ изъ пальця
И на свисточку паперу
Листъ надрапавъ и смолою
Изъ смереки залѣпивъ.

Зъ листомъ тымъ поѣхавъ Санчо,
А нашъ лицарь, самъ лишившись,
Нужь зѣтхать якъ мѣхъ ковальскїй,
Бить собою о траву.

Далѣ ставъ рычать якъ вѣлъ,
Хрюкать мовъ кабанъ, ставъ землю
Рыти, дертись по смерекахъ,
Рачкувати якъ быдля.

Стрѣбувавъ ходити троха
До горы ногами, тѣлькожъ
Гепнувшись задомъ въ ломаче,
Дуже вѣнъ потовкѣ себе.

Утомивши ся симъ дѣломъ,
Кинувъ ся копать корѣне,
Та не знавъ, котре є добре,
Дрантя всякого наѣвсь.

Ой, почавъ живѣтъ болѣти!
 Ветъ ся Донъ Кіхотъ изъ болю,
 Споминає Дульчінею,
 Поки врештѣ не заснувъ.

XXIII.

Такъ минуло днѣвъ чимало.
 Донъ Кіхотъ якъ скипа высохъ
 На покутѣ въ темнѣмъ лѣсѣ.
 Де то Санчо пробувавъ?

Вѣнъ поѣхавъ не въ Тобозо,
 А до дому. Бувъ у жѣнки,
 Бувъ у домѣ Донъ Кіхота,
 Въ голяря и панотця.

Всѣмъ про дивніи пригоди,
 Про побѣды незабутні
 Свого лицаря докладно
 И широко розказавъ.

Ажъ обѣ полы бивсь руками
 Панотець, и ставъ вѣнъ думать,
 Якъ бы лицаря зъ пустынѣ
 Зновъ на розумъ навести.

Врештѣ выдумавъ вѣнъ хитрый
 Плянъ и выславъ Санчо Панзу,
 Щобъ нѣсь лицарю въ пустыню
 Та вѣдъ Дульчінеѣ вѣсть.

„Ваша славна, преосвѣтла
И незрѣвнана богиня
Засылає вамъ подяку
И домѣвъ велить вертать.“

Але лицарь такъ вѣдмовивъ :
„Не осмѣлю ся заглянуть
Въ очи синій Дульчінеъ,
Поки слава моихъ дѣлъ

„Не буде лунать широко,
Не обѣйме всего свѣта.“
Иный плянь придумать мусѣвъ
Щиро-сердый панотець.

Разъ, коли преславный лицарь
Вѣдбувавъ свою покуту,
Передъ нимъ наразъ явилась
Гарна дама на кони.

Зъ нею на прекрасномъ мулѣ
Лишь одинъ слуга бувъ. Дама,
Вздрѣвши лицаря, упала
На колѣна передъ нимъ.

„Славо славная Ла Маншѣ —
Почала вона бламати —
Я покривджена, нещасна
Ту до твоихъ стѣпъ прийшла.

„Я царѣвна етіопска
Изъ краинъ Мікомікону, —
Велитень одинъ поганий
Зъ царства геть прогнавъ мене,

„Сиротою въ край испанскій
Приплыла я; тутка слава
Вашого имя приводить
Зъ просьбою мене до васъ.

„Лишь на васъ моя надѣя
И на вашу сильну руку.
Сли вы велитня страшного
Не побете — згину я.“

„Панѣ — скрикнувъ славный лицарь,
Все, що маю, все, що можу,
Я для васъ готовъ зробити!
Бѣдмо въ вашъ Мікоміконъ!“

Заразъ взявъ на себе зброю,
Санчови велѣвъ сѣдлати
Розінанта и швиденько
Рушили въ Мікоміконъ.

Швидко ѣхали, та край бувъ
Не близенькій, ажъ надъ вечѣръ
Стали въ тѣмъ шинку, де Санчо
Такъ на коцахъ прогулявсь.

Тамъ вже панотець чекавъ ихъ —
(Бо царѣвна етіопска,
То не хто бувъ, лишь сестрѣнка
Економки Донъ Кіхота,

А слуга еи — голяръ бувъ,
Що у змовѣ зъ панотцемъ
Се придумали, щобъ зъ лѣса
Вывабить борця на свѣтъ.)

Дуже змучений бувъ лицарь
И не знавъ, куды заѣхавъ,
Лишь просивъ, щоби швиденько
Зладили ему нѣчлѣгъ.

Завели его два слуги
Десь далеко и поклали
Въ лѣжку спати; мовъ полѣно
Заразъ лицарь нашъ заснувъ.

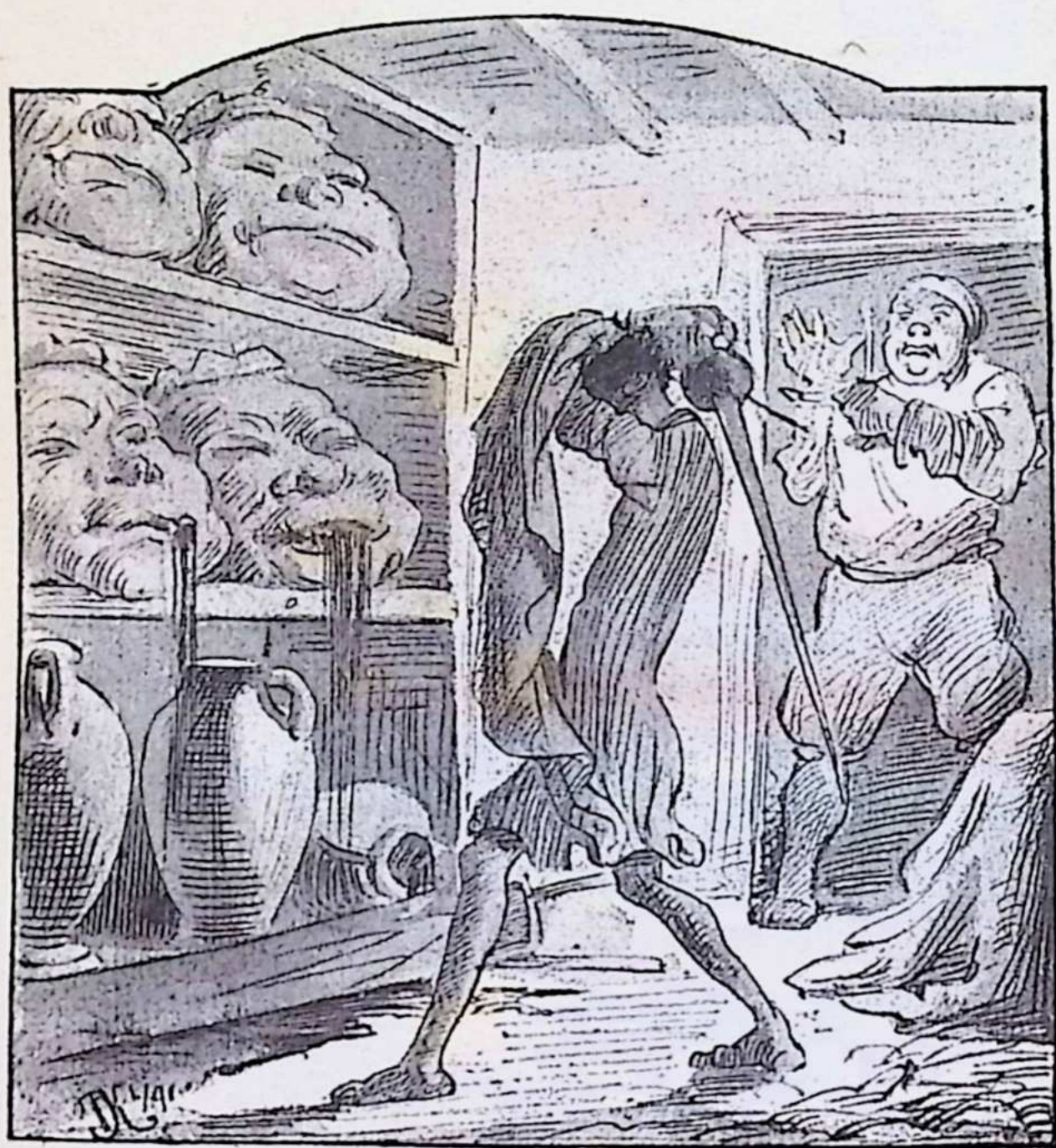
Чи вѣнъ коротко чи довго
Спавъ отакъ — мовчить переказъ.
Раптомъ будить ся: палає
Свѣчка въ него при ногахъ.

А на противъ себе бачить
Вѣнъ страшенну, дику морду,
Що всмѣхаючись огидно
Вихиляєсь зъ темноты.

„Га, то велитень поганий,
Ворогъ мѣй зъ Мікомікону“ —
Думавъ лицарь и зъ постелѣ
Здрвавшись за мечъ хвативъ.

„Стѣй поганче!“ — крикнувъ грѣзно
И якъ бувъ въ однѣй сорочцѣ,
Кинувъ ся зъ мечемъ у той бѣкъ,
Де страшенну морду вздрѣвъ.

Але диво, зъ полупѣтьмы
Вихилилось ще зъ десятокъ
Мордъ такихъ же, глупо грѣзно
Всѣ на лицаря глядять,

„Стійте, клятї супостаты! —
Крикнувъ лицарь, — не гадайте,
Що поганї вашї пики
Можуть налякать мене!“

И що сили рубонувъ
Вонъ мечемъ, и полила ся
Кровъ червона зъ величезныхъ
Препоганыхъ тыхъ головъ.

Верещить нашъ храбрый лицарь
И рубає тай рубає,
По кѣстки вже въ крови бродить,
Ворогъ головный упавъ.

Нагле дверъ одчинились
И заляканий коршмарь
Вбѣгъ безъ духа. „Боже — крикнувъ,
Що ту стало ся таке?“

А побачивши що сталося,
Мало не зомлѣвъ. „Проклятый, —
Крикнувъ вонъ до Донъ Кіхота, —
Чи сказивъ ся ты зовсѣмъ?“

„Враже, що тобѣ зробили
Шкѣряніи мои боклагы?
Охъ, пропавъ увесь мѣй запасъ,
Все червонеє вино!“

И на лицаря вонъ кинувсь
Та давай его товкмачить
Кулаками, ажъ прибѣгли
Та розборонили ихъ.

Ледво-не-ледво уговкавъ
 Коршмаря розумнымъ словомъ
 Панотець, усяку шкоду
 Обѣцявъ ему сплатить.

Але Донъ Кіхоть велично
 Вбравшись вийшовъ изъ пивницѣ
 И княжнѣ Мікомікону
 Препокѣрно поклонивсь.

„Богъ помѣгъ менѣ, о панѣ!
 Ворогъ вашъ лежить убитый,
 Голова его страшенна
 Въ крови плаває онтамъ.

„Хочъ вѣнъ тамъ зъ помѣчниками
 Сонного мене наскочивъ,
 То прийшлось ему зазнати
 Силы моего меча.

„А теперъ вертайте панѣ
 Весело до свого краю“...
 Та въ тѣй хвили стало диво,
 Ставсь нечуваний скандалъ.

Стало ся таке диво,
 Про яке въ лицарскихъ книгахъ
 Не писали, про яке
 Въ свѣтѣ не чувавъ нѣхто.

Що тамъ стало, якъ скѣнчилась
 Ся предивная пригода,
 Се почуе, хто дослухать
 Схоче повѣсть до кѣнця.

XXIV.

Вразъ нѣ сѣло анѣ впало
 Зъ брязкомъ вѣдчинились дверѣ
 И невидана, страшлива
 Впала до шинку товпа.

Десять велитиѣвъ грубезныхъ,
 Зъ головами мовъ колоды,
 Чорныхъ, мовъ изъ саджѣ родомъ,
 Втепенилось до шинку.

Языки у всѣхъ довжезніи,
 А червоніи ажъ кровавіи,
 Ще й заложени за поясъ —
 Ажъ огидливо глядѣть.

Не говорячи нѣ слова,
 Кинулись на Донъ Кіхота
 И скрутили руки й ноги
 Лицарю въ одинъ моментъ.

Не говорячи нѣ слова,
 Лицаря, мовъ снѣпъ бобовый,
 Взявъ изъ нихъ одинъ на плечѣ
 И зъ шинку на двѣръ понѣсь.

Тамъ стояла на колесахъ
 Збита зъ латъ велика клѣтка,
 Въ клѣтку лицаря всадили,
 Розвязавши зъ мотузковъ.

Що злякавъ ся храбрый лицарь,
Тільки дужо дивувавъ ся
И жалѣвъ лишень одного,
Що не бувъ при збруѣ вѣнъ.

„Санчо! — крикнувъ, — де ты,
[Санчо?“

„Ось я, пане! — обѣзвавъ ся
Санчо Панза, — ось я близько,
Та не можу помогти вамъ!“

— „Щожъ тобѣ, небоже Санчо?“

„Ой, якійсь страшний поганецъ
Вхопили мене й за ноги
Привязали до осла.

„На ослѣ сиджу, нещасный,
Та не можу зъ него злѣзти!“

— „Тихо, Санчо, — мовивъ ли-
Видно, чары се якійсь. [царь, —

— „Жаль лишъ, що при мнѣ не має
Анѣ збруѣ, брате Санчо,
Анѣ мого Розінанта.“

„Розінантъ ось ту при мнѣ!

„И на ньому ваша збруя,
Вся привязана, мѣй пане!“
Мовивъ Санчо. — „Слава Богу!“
Мовивъ славный Донъ Кіхоть.

— „Але де мы, брате Санчо?
Бо менѣ здалось, що клятї
Тї поганецъ миль зо сотню
Занесли мя на рукахъ.“

„Нѣ, мабуть мы на подвѣрю
Тои клятои коршемки,
Де сю нѣчь мы ночували,
Тѣлько що теперь здаєсь,

„Наче вымерли въ нѣй всѣ
И нема й живого духа.
Але гляньте, пане любый, —
Ось вони опять идутъ!“

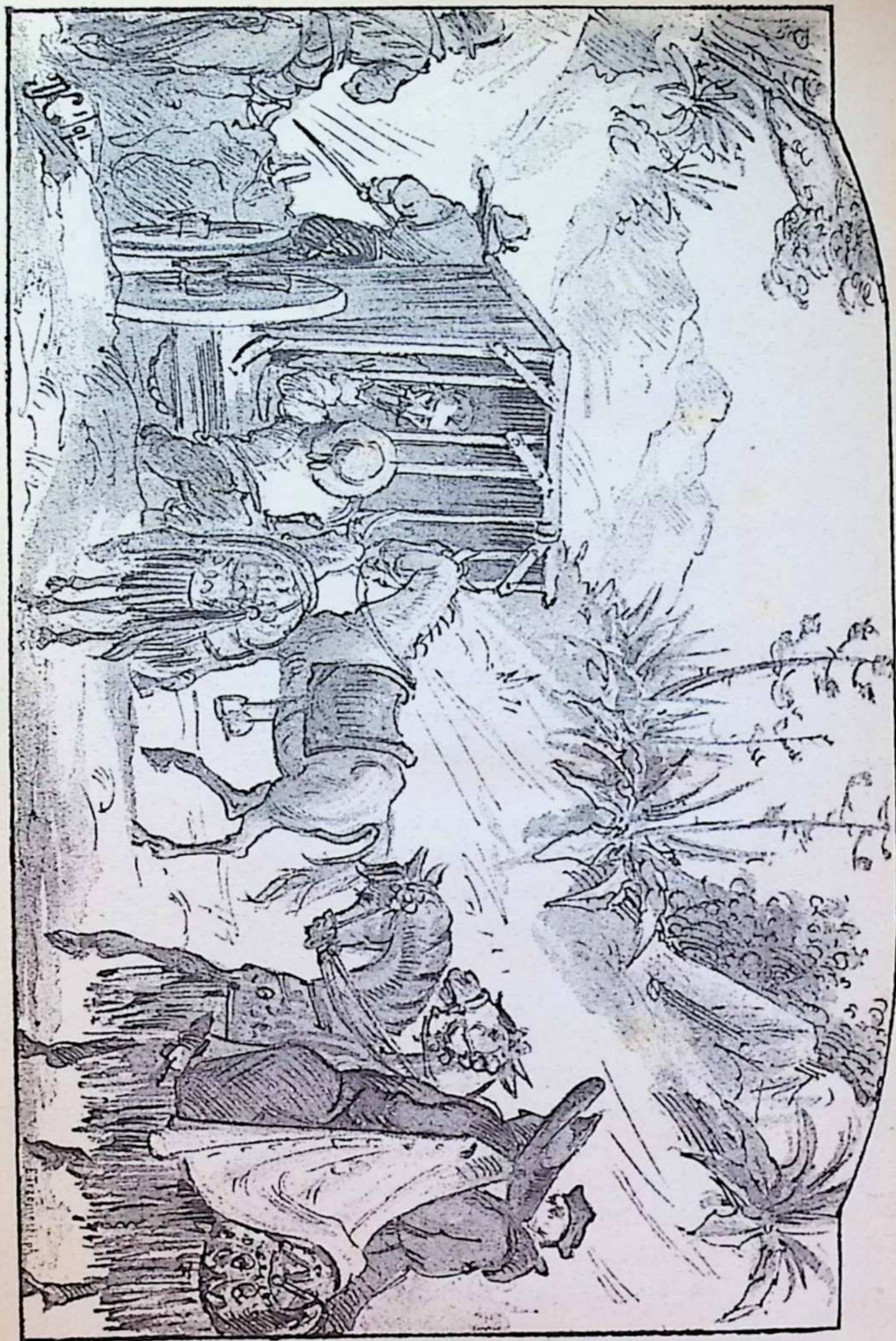
Справдѣ велитиѣ погані
Зновъ зъявились и пригнали
Пару воликѣвъ, до воза
Зѣ клѣткою ихъ припрягли.

Скочивъ лицарь нашъ у клѣтцѣ,
Вздръвни своихъ супостатѣвъ.
„Стѣйте, клягѣ! Що вы зѣ нами
Робите, скажѣть менѣ!“

Але велитиѣ нѣ слова,
Начебѣ имѣ позакладало.
Замахнули батогами —
Звѣльца рушили воны.

Заскрипѣвъ старый возище,
Рушили за нимѣ припятѣ
Санчо Панза на ослѣ,
За осломѣ же Розѣнанте.

Та якѣ въ браму выѣзжали,
Вразѣ роздавсѣ могучѣй голосѣ
(Се голярѣ ревѣвъ укритый
Вѣ голубятнику край брамы):

„Слухай, славный Донъ Кіхоте!
 Не жури ся, не смуди ся!
 Ся хвилевая неволя
 До добра тебе веде!

„Я е Каракуліамбро,
 Чародѣй зъ Мікомікону —
 Вдячный я тобѣ до гробу,
 Що ты велитня убивѣ.

„Се мои могучі чары
 Водъ погибелѣ страшнои
 Ось теперь тебе ратують —
 Здайсь на мене й будь спокійный.

„Я веду тебе незримо.
 Де тобѣ велю спинитись,
 Тамъ пробудь, ажъ доки зорѣ
 Къ славѣ зновѣ тебе призвуть!“

Вчувши голосъ той, нашъ лицарь
 Успокоивъ ся, и звольна
 Покотила ся лядара
 Зъ Донъ Кіхотомъ въ дѣмъ его.

Нѣчь була. Заснувъ у клѣтцѣ
 Лицарь — а якъ пробудивъ ся
 Рано — бачить, що вѣнъ дома,
 Економка ось при нѣмъ.

„Що зо мною? — мовивъ лицарь.
 — „Папе любый, престрашений
 Велитнѣ учора нѣчью
 Васъ до дому привезли.

— „А найстаршій зъ нихъ вамъ
Наказавъ ось тутка ждати, [остро
Поки самъ вѣнъ не покличе
Зновъ васъ славу добувать“

„Добре, добре!“ — мовивъ лицарь,
Але въ серци щось такъ сумно,
Важко такъ ему зробилось,
Мовъ бы все ще въ клѣтцѣ бувъ.

Чувъ себе такимъ безсильнымъ,
Збитымъ, змученымъ, нещаснымъ
И позбавленимъ надѣѣ,
Що весь день той не встававъ.

Къ вечеру прийшовъ до него
Панъ-отець, прийшовъ голяръ,
Привитать его зъ дороги
И розмовою розважить.

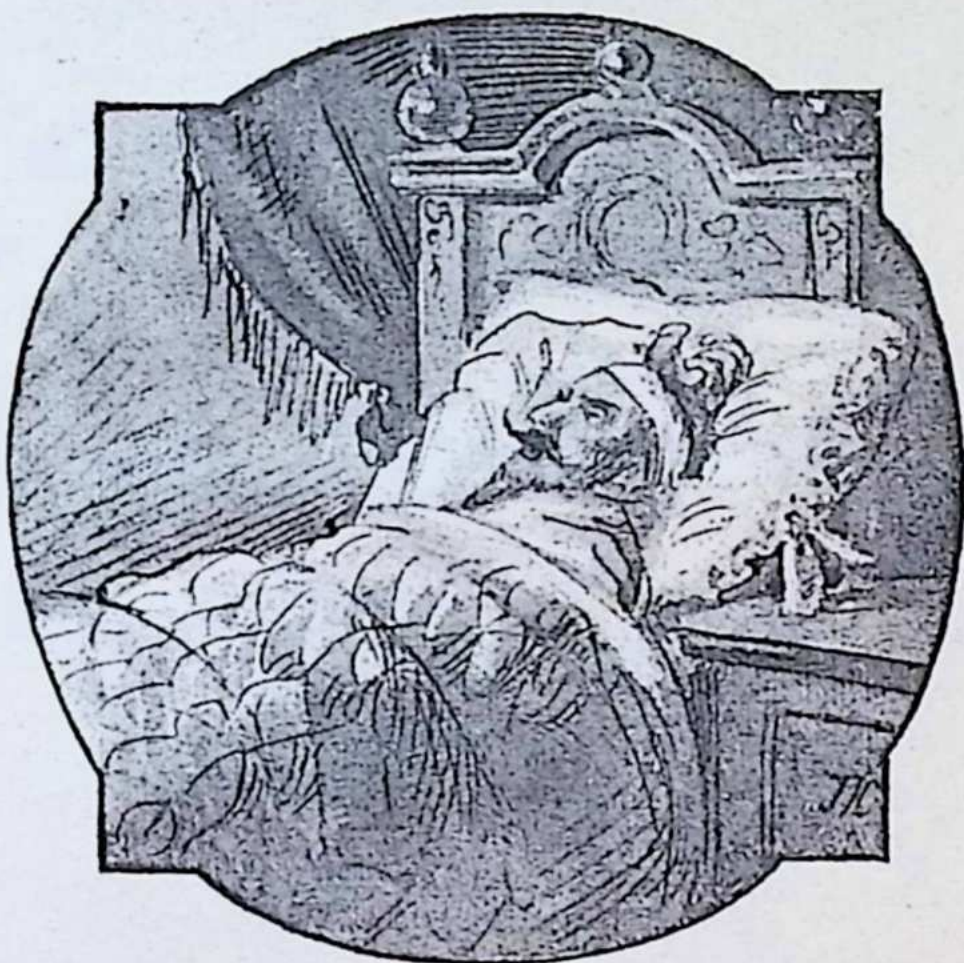
Та не радо розмовлявъ
Донъ Кіхоть, а все въ задумѣ
Слухавъ, слухавъ ихъ розмовы,
Поки не пошли вони.

Другій день було не лѣпше,
Донъ Кіхоть лежавъ недужій,
Анѣ їсти анѣ пити
Нѣ балакати не мѣгъ.

Не минули двѣ недѣлѣ,
Якъ кругъ смертної постелѣ
Донъ Кіхота всѣ зѣбрались,
Хто лишъ знавъ его въ селѣ.

„Слушайте, кохані братя,
Слушайте и вы панъ-отче, —
Ледво дыхаючи мовивъ
Славный лицарь Донъ Кіхоть.

„Лежачи отсе недужій,
Ладячись у путь далекій,
Я докладно передумавъ
Все, чимъ мучивсь за житя.

„Проминувъ вже часъ лицарства,
И дурный бувъ весь мій починъ
Водновить его, — на иншій
Шляхъ тепера свѣтъ пошовъ.

„Та не жалую я того,
Що робивъ, хочъ не одному
Зъ васъ дурними видають ся
Щирі змаганя мои.

„И не жалую й крыхѣтки
Вѣдходити зъ сего свѣта,
Що дурними мѣгъ вважати
Щирі змаганя мои.“

Се було остатнє слово
Донъ Кіхота. Вѣнъ зѣтхнувъ,
Обернувъ ся, простягнувъ ся
И на вѣчный сонъ заснувъ.

